

Йордан Йовков

Милионерът

(Комедия в четири действия)

Лица

МАСЛАРСКИ, чифликчия, председател на училищното настоятелство

Г-ЖА МАСЛАРСКА, жена му

ЕВГЕНИЯ, дъщеря им

Д-Р ХРИСТО КОНДОВ, ветеринарен лекар

БУБЕВ, прошеноеписец, училищен настоятел

КОКИЧКОВ, пенсионер, училищен настоятел

ФЪРГОВ, учител

Г-ЖА ФЪРГОВА, жена му

ЛЮБЕНОВ, учител по пеене

ЧУНЧЕВ, банков чиновник

ХРИСТИНА, учителка

ФАНКА, учителка

ЛАЗАРНИКА, слугиня у Масларски

Действието става в един малък град в Североизточна България, в наше време (1930 г.).

Бележки за външността и характера на действащите лица

Масларски — 55–60-годишен. Той не е бил офицер, както обича да се хвали — най-много да е бил подофицер в кавалерията, — но външността му наистина напомня стар кавалерийски офицер в оставка. Охранен, закръглен, румен. Хубаво запазена бяла коса па ниски, леки къдрици отива назад. Мустаците му, също тъй бели и доста внушителни, отначало отиват надолу, но откъм края на устните изведнъж и от само себе си се изправят нагоре. Има и нещо като бамтел. Говори авторитетно, с патос, горещи се и се позабравя в хвалбите си. Инак, под тая комична тържественост и поза се крие добродушен човек. Изкон-тен е по един своеобразен начин, който съответствува на характера му: жакет (изрязан отпред) от сив, цветен плат — дреха, каквато (поне от

такъв плат) никой не носи. Широки панталони от същия плат и бяла жилетка със златен, разделен на две страни кордон на часовник.

Д-р Кондов — 28–30 год., строен, хубав, с гладко при-чесана назад коса, бръснат. Интелигентен и умен, с пълна сигурност в постъпките и думите си, той стои несравнимо по-високо над средата, в която живее, и се отнася към другите някак снизходително, с една добродушна ирония, която не обижда. Изобщо с цялата си външност и държане той е твърде приятен и симпатичен момък. Облечен е елегантно, но без предвзетост.

Кокичков — 60 год., посредствен човек, който си мисли, че може да надхитри другите, и все тича подир големи планове, които винаги пропадат. Лек, пъргав. Ниско чело, набраздено с гъсти бръчки, бели коси и бели мустаци. Носи права, демодирана яка, силно изрязана отпред, тъй че в отвора ѝ стърчи адамовата ябълка на шията, връзка — извехтяла, също тъй отдавна излязла от мода, с грамаден бант, в който обаче не липсва някаква чудновата металическа карфица. Носи стар, позеленял редингот, и то не от кокетство, а защото няма друга дреха. Панталоните му са сиви, изтъркани и взети от съвсем друг костюм.

Бубев — 45 год. Първото впечатление, което прави, е на човек, който в момента не е пиян, но е отчаян пияница. Бледно, възжълто, отпуснато лице, малка черна брада, която изглежда не че е оставена нарочно, а небръсната отдавна от небрежност. Гъста, разчорлена коса, строг, навъсен поглед. Носи як, дебел бастун. Облечен е небрежно, с омачкани дрехи, със страшно издути джебове, поради навика да носи всевъзможни работи в тях. Страстен партизанин, той винаги е нащрек, готов да посрещне или да нанесе удар.

Любенов — 27–28 год. Носи всички типични белези на ония млади хора, които са се причислили към служителите на изкуството и живеят за изкуството. Облечен скромно, но все пак, главно в яката и връзката — нещо оригинално, артистично. Хубава коса, малки черни мустачки, намалени като две точки под носа му, бръснат, но ъглите на косата до ушите са спуснати доста надолу — нещо като маджарски бакени. Занесен, мечтателен поглед. Изражението на лицето му като че казва: „Аз съм музикант, аз страшно обичам музиката, чакайте, ще видите какво ще направя!“ — Всъщност нищо няма да направи. Стеснителен, мълчалив. Постоянно си играе с камертона, тананика мелодии или взема тон.

Чунчев — 27–28 год. Тип на провинциален франт — с всички прекалености и увеличени пропорции, с които провинциалните шивачи копират модните журналы. Риза от най-шарен поплин, връзка от най-ярък цвят. Синьо или черно сако върху светлокафяви „чарлстон“ панталони. Неговото нещастие е големият му нос и рано оплешивялата му глава. Тия недостатъци той се мъчи да заглади с особено достойнство и изисканост. Обръщанията му обаче си остават някак чужди, като че той винаги подражава на някой друг човек, когото смята за образец на елегантност.

Фъргов — 45–50 год. Цялата му външност говори едно: „Защо ме задържате тук, аз имам работа!“ Мислите му, цялата му душа е останала някъде другаде. Ниско остригана, щръкнала коса, ниско чело, не печално, а по-скоро сурово замислено изражение на лицето. Мустаците му, жълти, доста големички, са отпуснати надолу,

останали тъй, както са си порасли — никога ножица не е отрязала нито косъм от тях. Жълти шаечни дрехи, червена вратовръзка. Ръце и обувки на работник.

Евгения — младо, хубаво момиче. Жизнерадостна и весела. Тя би била още по-палава, ако върху нея не тежеше терорът на майка ѝ. Нейната лека скръб и сантименталност, които проявява отначало, се дължат именно на това ограничение. Всичката ѝ весела и буйна природа се проявява по-късно, когато вече ще се венчава за доктора. Облечена е елегантно и с вкус.

Г-жа Масларска — 45–50 год. От типа на ония жени, които народът нарича „мъжка Драгана“. Енергична, решителна. Мъжествени черти, авторитетна поза, мълниеносни погледи. На лицето си има тук-таме брадавици с дълги косми. Доста пълна, но пъргава. Облечена е, както се обличат провинциалистките от нейната възраст.

Фанка — хубавичка, доста схватлива и хитра. Знае, че Чунчев е влюбен в нея, но тя си позволява всичката свобода да флиртува и с други, убедена, че ако не успее, винаги може да се върне при Чунчев. Облечена е хубаво, но по-скромно от Евгения.

Христина — доста възрастничка (30–35 год), но тя забравя или иска да забрави годините си. Доста грозничка, но сама се мисли за хубава. Смела, уверена, че с умно скроени примки може да достигне успехи, каквито същинските ѝ качества не ѝ обещават. В прическа, дамски обикновен грим и облекло прави несръчни усилия за разхубавяване, което ѝ придава нещо карикатурно, засилено от гордия и надменен вид, който си придава.

Фъргова — 40 год. Голяма клюкарка, но запазена, с естествена, неподправена хубост, тя е весела, смее се и благодарение на туй тънко отпразнените ѝ клюки изглеждат на безвредна бърбровост. В погледа, в държането ѝ личи, че под външната непринуденост и веселост се крие будно чувство на интерес и сметка. Облечена е по-просто, малко по махленски.

Лазаринка (служинята). Младо, добродушно селянче. Слуша Масларска, но я мрази, с Масларски се държи като с приятел, а Евгения за нея е икона, съвършенство, идол, когото боготвори. Облечена е в народната носия на мястото (както селянките в „Албена“)

Първо действие

Трапезария в къщата на Масларски. Вляво разтворен прозорец, който гледа към улицата, в дъното и по към дясно — врата към друга стая. Голяма маса, покрита с бяла покривка, картини по стените, между които един голям портрет на Масларски. Около масата седят: Масларски, вляво от него — Бубев и Кокичков, вдясно — Фъргов, Любенов, Фанка и Христина стоят прави малко по-настрана. Бубев и Кокичков четат вестници.

МАСЛАРСКИ. Г-да, да започваме. Елате, моля ви се, по-наблизо. Бай Таско, Бубев, оставете вестниците сега... Г-це Фанке, г-це Христино, заповядайте, седнете по-близо, ще започваме.

ХРИСТИНА. А Чунчев? Няма ли да го чакаме?

МАСЛАРСКИ. Чунчев не доде, какво да му правим. Няма да го чакаме повече, кой знай къде се е заплеснал. Ако доде — хубаво, ако не — ще свършим работата си и без него. Заповядайте, седнете... Г-це Фанке, седнете вие тука... и вие, г-це Христино. Любенов, седнете пък вие там. Ха така...

ФЪРГОВ (*поглежда часовника си*). Да почваме, че аз бързам. Работа имам.

КОКИЧКОВ (*снима очилата си, сгъва вестника и го туря в джеба си*) В Китай пак се бият. Събуждат се синковците. Леле-мале, кога ли тая жълта опасност ще връхлети и върху нас.

БУБЕВ (*също сгъва вестника си*). Каква жълта опасност?

КОКИЧКОВ. Китайците и японците, цялата монголска раса. Петстотин милиона народ са. Ще скочат един ден да се нахвърлят върху Европа, та прах и пепел ще ни направят.

МАСЛАРСКИ (*прав*). Оставете политиката сега, друга работа имаме. И тъй, г-да, пристъпвам направо към целта — аз, както ме знайте, съм стар военен и не обичам дългите речи. Не обичам заобикалките. (*Тържествено*) Г-да! И нашият малък провинциален град се събужда от петвековни си летаргически... пардон, мене умът ми па, отиде във военните работи... Искам да кажа че и нашият град се събужда, и в него захваща; да стават хубави работи. Г-да... млади и симпатични госпожици и кавалери от нашия град, нашата златна младеж, тъй да се рече, са решили да основат музикално дружество и са го нарекли „Кавал“. Какво хубаво име, г-да! Какво чисто българско име! Аз, като председател на училищното настоятелство...

БУБЕВ (*тихо*). Вятър!

МАСЛАРСКИ (*изглежда строго Бубева*)... Аз, като председател на училищното настоятелство, прегръщам тая идея, ръкопляскам й, одобрявам я. Музиката, г-да, е нещо величествено. Музиката облагородява човека, разпалва го, възнася го, тъй да се рече. Знам го по собствен опит. Аз, г-да, когато бях военен, на връщане от учение, като викнех на ескадрона: „Запявай!“ — и момчетата запееха, такова настроение ни обземаше, г-да, не моя ви описа. И не само нас, хората, но и конете, конете, макар животни, но и те, знайте, започваха ей тъй да подскачат, като че танцуват... А! г-да! Музиката е нещо величествено! Аз, като председател на училищното настоятелство...

БУБЕВ (*по-високо*). Вятър! Вятър!...

МАСЛАРСКИ (*сърдито*). Бубев, какво искаш да кажеш?

БУБЕВ. Искам да кажа туй, че училищното настоятелство няма работа тука.

МАСЛАРСКИ. Има.

БУБЕВ. Няма.

МАСЛАРСКИ. Има. Аз пък казвам, че има. Аз такова... аз вземам дружеството само за повод, за да извлека аргумент в полза на една идея, защото... (*гордо, с патос*) и музикалните дружества могат да бъдат предмет на благородни идеи...

БУБЕВ. Дрън, дрън...

ФАНКА и ХРИСТИНА. Ай! *(Смят се)*

КОКИЧКОВ. Бубев, тук има дами!

МАСЛАРСКИ *(след като изглежда продължително Бубева)*. Бубев! Ти като опозиционер влезе в училищното настоятелство и опозиционер искаш да бъдеш навсякъде. Забрави поне сега, че имащ насреща си човек на днешното правителство. Не партизанствуй!

БУБЕВ. Не партизанствувам аз. Казвам, че училищното настоятелство няма работа тука. Дружеството „Кавал“ е частна работа.

МАСЛАРСКИ. Нека каже и той, нека. Кажете, г-н Любенов?

ЛЮБЕНОВ *(смутен, почуква камертона си и пригласява с ръка косата си)*. Целта на дружеството „Кавал“ е да изрови от забрава едно скъпо имане — народната песен...

БУБЕВ. Вятър! Имането е пари, г-не, а песента си е песен!

ЛЮБЕНОВ. Хорът на дружеството ще разучва хубави народни песни, ще дава концерти...

МАСЛАРСКИ. Великолепно! Великолепно!

ЛЮБЕНОВ. Дружеството има и нравствена цел: ще гледа да създаде такива условия, че членовете му да се сближат...

БУБЕВ *(прекъсва го)*. Какво ми приказвате вие! Всичко туй не ми трябва мене!

МАСЛАРСКИ. Как така? Нали обясняваме целта...

БУБЕВ. Не ща приказки аз! Ако сме решили да изпращаме децата си, т.е. дъщерите си, искам да знам с кого ще се събират там, кои ще влязат в това дружество. Туй ми кажете вие...

МАСЛАРСКИ. Значи, искаш да знаеш кои ще бъдат членове на дружеството, тъй ли?

БУБЕВ. Да.

МАСЛАРСКИ. Ами че тъй кажи бе, брате!

КОКИЧКОВ. Поддържам Бубева. Нека ни се каже кои ще бъдат членове.

ХРИСТИНА. Сега пък друго. Колко време изгубихме!

МАСЛАРСКИ. Че и ти не си ли училищен настоятел? Защо си дошел тогава?

БУБЕВ. Аз не съм дошел като училищен настоятел. Аз нямаше и да дода, но... Откато се е заговорило за туй дружество, дъщеря ми е подлудила майка си, а майка ѝ — мене. Затуй додох. Но ако трябва да си кажем мнението, ще го кажем като бащи, а не като училищни настоятели.

КОКИЧКОВ. Да, като бащи. Право казва Бубев.

МАСЛАРСКИ. Именно, именно! Да, да, да...

БУБЕВ. Щом сме решили да изпращаме там децата си, т.е. дъщерите си, искам да знам какво ще бъде туй дружество, какво ще се работи там. Туй ми кажете вие...

МАСЛАРСКИ. Значи, искаш да знаеш целта на дружеството. Тъй ли?

БУБЕВ. Да!

МАСЛАРСКИ. Ами че тъй кажи бе, брате!

КОКИЧКОВ. Поддържам Бубева. Нека ни се обясни целта.

МАСЛАРСКИ. Ще ви я обясня, ще ви я обясня. Само туй искайте вий...ще ви я обясня ...*(Тържествено)* Г-да! Целта на дружеството „Кавал“ е цел величествена, е цел възвишена... Дружеството „Кавал“, г-да, има за цел... има много хубава цел... но, чакайте! Ето г-н Любенов, той ще управлява хора на дружеството, той по-добре ще обясни целта на дружеството. Кажете, г-н Любенов.

ХРИСТИНА. Но вие обяснихте вече...целта е ясна, няма какво да се обяснява повече.

МАСЛАРСКИ. Г-н Любенов, кажете имената на членовете.

ЛЮБЕНОВ *(почуква камертона си, приглажда косите си)*. На първо място имаме... с госпожиците ли да почна или с господата?

ХРИСТИНА. Разбира се, с госпожиците.

ФАНКА. Не с нас, не с нас. Любенов, после нас...

МАСЛАРСКИ *(галантно)*. Дамите имат първенство, г-це.

БУБЕВ. Дамите не ме интересуват мене. Ония приятели искам да видя аз, мъжете, тях ми дайте вие мене. Кажете им имената.

ЛЮБЕНОВ. На първо място имаме... Чакайте, аз имам списък.

МАСЛАРСКИ. Тъй ли? Още по-хубаво тогава. Четете списъка!

ЛЮБЕНОВ *(изважда списъка от джеба си и чете)*. На първо място имаме... *(Смущава се)*

ХРИСТИНА *(като посочва Любенова)*. Г-н Любенов!

ФАНКА и ХРИСТИНА. Приема се! Приема се! *(Ръкопляскат)*

ЛЮБЕНОВ *(смутен, покланя се; после чете)*. Йосиф Чунчев, банков чиновник...

ФАНКА и ХРИСТИНА. Приема се! Приема се!

МАСЛАРСКИ. Вие, г-н Бубев, какво ще кажете?

БУБЕВ *(кима одобрително с глава)*.

МАСЛАРСКИ. Приема се. По-нататък.

ЛЮБЕНОВ *(чете)*. Никола Сапунджиев, адвокат.

КОКИЧКОВ. Младото, с остриганата глава ли? Отворено момче, способно момче. Една година как адвокатствува — и пари направи, пари...

МАСЛАРСКИ. Добре, добре. Приема се. По-нататък.

ЛЮБЕНОВ (*чете*). Иван Мандовски, агроном.

КОКИЧКОВ. И той ли? Много е пълен.

ХРИСТИНА, Че какво като е пълен, г-н Кокичков?

КОКИЧКОВ. Бях, когато се тегли на Гергьовден, 96 килограма доде...

ХРИСТИНА и ФАНКА. Ау!

МАСЛАРСКИ. Нищо, че бил пълен. В музиката тя се цени. (*На другите*) Пълният човек, знайте, събира повече въздух, има сила... Добре, добре, приема се. По-нататък.

ЛЮБЕНОВ (*чете*), Д-р Христо Кондов.

МАСЛАРСКИ. Кой? Ветеринарния ли?

КОКИЧКОВ. Конския доктор?

ФАНКА и ХРИСТИНА. Г-н Кокичков! (*Смят се*)

МАСЛАРСКИ. Тоя човек не ми се харесва. Не, не може. Аз мисля, че не бива да се приема.

БУБЕВ. Защо? Аз пък казвам, че трябва да се приеме. Докторът е млад, интелигентен.

ХРИСТИНА. Да, г-н Бубев, но е горделив. Той не дружи с нас, отбягва ни.

ФАНКА. Знае само да се присмива. Такъв един... лош!

ЛЮБЕНОВ. Собствено... За г-н доктора мненията се разделят. Едни са за неговото приемане, други против. Аз сам мисля, че докторът не е твърде музикален, няма глас...

КОКИЧКОВ. Мече като коте. Глас... ако е за глас, глас има, например, Митю Караколев, ловецът. Когато вика на копия си в Иланлъшката гора, чува се чак в Каралез, на десет километра.

МАСЛАРСКИ. Ех и ти, бай Таско! Тук за музикален глас става дума — зайци няма да ловим! (*Към другите*) Не, г-да, вижте, докторът е от два месеца в нашия град, но не можа, знайте, да се сближи с гражданите, да спечели симпатиите им. Особен човек. Понякога ще те срещне — засмян, любезен, а понякога — уж те гледа, а не те вижда, гледа нейде над главата ти. Или пък ще примижи, примижи, като че не човек гледа пред себе си, а муха! Не, тъй не може то!

КОКИЧКОВ. И все сам ходи — по баирите, по лозята се скита. Тоз човек май не е с всичкия си...

МАСЛАРСКИ. И, знайте, оплаквания има. Туй млекари, сиренари и касапи — съсипал е хората да им съставя актове и да им конфискува стоката. Може ли?

БУБЕВ. Докторът постъпва съгласно законите. Аз настоявам да се приеме!

МАСЛАРСКИ. Бубев, ти може да си на особено мнение, но аз виждам, че всички тук са единомисленици. (*Възбудено*) Млад, интелигентен! Добре, но в такъв един малък

провинциален град, с чисти, тъй да се рече, патриархални нрави, такова едно държане, като държането на тоя господин... Не, не може! Това не може!

БУБЕВ. Казах: докторът ще се приеме!

МАСЛАРСКИ. Аз не мога, аз, знайте, съм възмутен. Жена ми е на същото мнение. Казал съм, знайте, на дъщеря си, на Евгения: „Да не съм те видял с него!“ И знайте ли, г-да, жена ми се принуди да заведе Евгения в чифлика, само за да я отърве от нахалството на тоя господин.

БУБЕВ. Туй са лични работи.

КОКИЧКОВ. Поддържам, г-н Масларски.

МАСЛАРСКИ *(все по-възбуден)*. Всяко нещо си има границите. Принудих се, знайте, да кажа на един негов приятел: кажете, рекох, на тоя доктор, когато минава покрай къщата ми, да си върви по работата и да не зяпа в прозорците, че ще изляза някоя вечер със сабята — аз имам една стара черкезка сабя — и ще го заколя.

ФАНКА и ХРИСТИНА *(смеят се)*.

МАСЛАРСКИ. Така му казах. Г-да, да свършим, кажете: д-р Христо Кондов приема ли се за член на дружеството „Кавал“ или не?

ВСИЧКИ, без БУБЕВ. Не се приема! Не се приема!

МАСЛАРСКИ. Свършено е.

БУБЕВ. Добре, ще видим. Ще видим.

МАСЛАРСКИ. Г-н Любенов, четете по-нататък!

ЛЮБЕНОВ *(чете)*. Михаил Хаджи Димитров.

МАСЛАРСКИ. Кой е той?

ФЪРГОВ. На Хаджи Димитра син му, студента.

ЧУНЧЕВ *(влиза бързешката)*. Г-да, новина! Голяма новина!

КОКИЧКОВ *(скача)*. Пожар ли има? Де гори?

ЧУНЧЕВ. Няма пожар. Голяма новина, г-да!

МАСЛАРСКИ. Какво има? Каква новина?

ФАНКА и ХРИСТИНА. Казвайте, Чунчев!

ЧУНЧЕВ. Ще кажа... само между нас да си остане. Да не се каже, че издавам тайните на банката.

МАСЛАРСКИ. Добре де, добре, казвай.

ЧУНЧЕВ. Г-да, днес в банката се получиха три милиона и седемстотин хиляди лева. Едно сандъче банкноти.

МАСЛАРСКИ *(като ехо)*. Едно сандъче...

ЧУНЧЕВ. На името на — знайте ли на кого? — д-р Христо Кондов.

МАСЛАРСКИ. Кой д-р Христо Кондов.

ЧУНЧЕВ. Ветеринарния.

Всички се гледат, учудени. Бубев се усмихва.

МАСЛАРСКИ. Не може да бъде.

ЧУНЧЕВ. Сам директорът ни каза. Докторът получил наследство. Сега в града го поздравяват, а той се засмял, зарадвал се.

Мълчание. Бубев се усмихва.

МАСЛАРСКИ. Да нямаш грешка?

ЧУНЧЕВ. Никаква грешка.

БУБЕВ (*злъчно усмихнат*). Изпратили го в гората да го изядат мечките, а ето го че се връща с две мечета под мишница...

МАСЛАРСКИ (*разхожда се*). Виж ти работа... гледай ти работа... Ама че я свършихме и ний. (*Вдъхновено*) Г-да, знайте ли какво? Предлагам д-р Христо Кондов да бъде приет за член... Не, г-да, предлагам д-р Христо Кондов да бъде прогласен за почетен председател на д-вото „Кавал“.

ВСИЧКИ (*без Бубев*). Приема се! Приема се! (*Ръкопляскат*)

БУБЕВ. Не може! Аз не съм съгласен!

МАСЛАРСКИ. Както щеш.

БУБЕВ (*става*). Протестирам! Тук се внася партизанство. Как така — одеve не го искахте, сега го приемате... Значи, богат човека, дайте да го вземем на своя страна. Аз такива работи не мога да търпя, аз си отивам. Сбогом! (*Обръща се*) На тоя „Кавал“ вий сега ще му чуйте гласа! (*Излиза*)

МАСЛАРСКИ. Я го оставете... него ще слушам аз? Работата е сериозна, г-да. Един богат човек, един милионер може да бъде полезен за обществото. Може, знайте, да подари нещо за черква, за училище. Как така!...

ХРИСТИНА. Докторът е най-хубавия ни кавалер!

ФАНКА. Такъв елегантен!

МАСЛАРСКИ. Разбира се.

КОКИЧКОВ. И не е толкоз лош гласа му.

МАСЛАРСКИ. Глас като звънец — какво приказваш! Три милиона и седемстотин хиляди лева! Пари е туй!

ЧУНЧЕВ. Не разбирам какво става.

МАСЛАРСКИ. Г-да, много хубаво стана, че си поправихме грешката. Хубаво стана, много хубаво стана. Аз съм доволен.

ФЪРГОВ (*гледа часовника си*). Аз бързам, работа имам. (*Поглежда през прозореца*) Ето докторът минава!

МАСЛАРСКИ. Тъй ли? Я го повикай, повикай го! (*Отива до прозореца*) Докторе! Докторе! Елате, моля ви се, за малко, елате, ще ви кажа нещо много важно. Минете през двора и надясно... Чакайте, аз ще дода... (*Към другите*) Той като че го е страх да доде, нали бях го посплашил малко със сабята...

ХРИСТИНА. Аз ще ида да го посрещна.

МАСЛАРСКИ. Идете, г-це! Посрещнете го, доведете го! (*След като Христина излиза*) Г-да, моля ви да бъдете любезни към доктора. Правете се, че не знаете нищо — за милионите де... Главното, бъдете любезни... Аз сам ще гледам да загладя миналото. Докторът е прекрасен човек.

ХРИСТИНА (*влиза с д-р Кондов*). Ето го г-н доктора!

МАСЛАРСКИ. О, докторе! Добре дошел! Поздравлявам ви, докторе! Честито!

ВСИЧКИ. Честито, докторе!

Д-Р КОНДОВ (*носи нещо загърнато в книга, прилича да е бутилка*). Какво ми честитите, г-да? Не разбирам...

МАСЛАРСКИ. Току-що ви избрахме за почетен председател на музикалното дружество „Кавал“. Поздравлявам ви, докторе. Честито!

ВСИЧКИ. Честито, докторе!

Д-Р КОНДОВ. Но, г-да...

МАСЛАРСКИ. Никакво но, докторе...

Д-Р КОНДОВ. Това е тъй далеч от моята професия.

МАСЛАРСКИ. Докторе, професията си е професия, а музикалното дружество е за свободното време. В дружеството „Кавал“, докторе, влиза най-отбраното общество. Ето г-на Фанка, г-ца Христина...

ФАНКА. И г-ца Евгения...

МАСЛАРСКИ. Да, и дъщеря ми. И други дами и кавалери. Най-избрано общество, докторе.

Д-Р КОНДОВ. Щом толкова настоявате, приемам.

МАСЛАРСКИ. Браво, докторе! Аз тъй се и надяхах!

ХРИСТИНА. Само вий можете да бъдете председател, докторе. Никой друг!

Д-Р КОНДОВ. Не знам... Но щом толкоз настоявате, приемам...

МАСЛАРСКИ. Свършено е! Свършено е! Да не приказваме повече за това. Но седнете, докторе! Седнете, г-да! *(Всички сядат. Масларски остава прав)*

МАСЛАРСКИ. Сега, както му е обичая, да се почерпим. Аз, знайте, като че съм предвиждал — турих да се изстуди малко бира! *(Звъни; дохожда слугинята)* Донеси бирата! По-скоро! И чаши... Чакай! *(Брои гостите)* Осем чаши, по-скоро! *(Към другите)* Ще извинявате, че ще се разпореждам сам. В къщи няма никой.

ХРИСТИНА. Къде е госпожата, г-н Масларски?

МАСЛАРСКИ. На чифлика е.

ФАНКА. А Евгения?

МАСЛАРСКИ. И тя е там. Зарад нея отидоха. Знайте, докторе, не е за друго, а тъй, да промени малко въздуха. На чифлика все е друго.

Д-Р КОНДОВ. Хубав чифлик имате, г-н Масларски.

МАСЛАРСКИ. Хубав е. Аз, докторе, едно време бях военен, сега съм земеделец. Рало и меч — това е моя девиз. Да, чифликът ми е хубав. И, главното, близо е, има-няма пет километра от града. Когато искаш, иди, когато искаш, се върни. *(На слугинята, която влиза с бира и чаши.)* Дай тука! Сложи ги тука! *(Пълни чаши и продължава.)* Собствено, чифликът е на сина ми, на Ивана. Аз, докторе, обичам обществената борба, дори отсега нататък още повече. Утре държа първата си предизборна реч и слагам кандидатурата си за кмет. Хвърлям се в най-дълбокото. Заповядайте! *(Поднася чаши на дамите и на доктори.)*

ВСИЧКИ. Наздраве, докторе!

МАСЛАРСКИ *(прави знак с ръка)* Чакайте!... *(Тържествено)* Г-да, днес дружеството „Кавала“ получи, тъй да се рече, живот и кръщение. Нека под председателството на г-н д-р Христо Кондов дружеството да цъфти и преуспява за слава и чест на отечеството... пардон, мене умът ми пак отиде във военните работи — т.е. за слава и чест на нашия малък провинциален град. Наздраве, докторе!

ВСИЧКИ. Наздраве, докторе! *(Пият)*

МАСЛАРСКИ. Но седнете, докторе. Седнете, г-да.

ФЪРГОВ и ЛЮБЕНОВ *(тръгват да излизат)*. Довиждане!

МАСЛАРСКИ. Къде?

ФЪРГОВ. Отиваме до училището, работа имаме.

МАСЛАРСКИ. Добре... Но слушайте. Вие, г-н Любенов, ще пригответе точен списък на членовете на дружеството. А вие, г-н Фъргов, направете едно обявление за гражданите — кажете, че е основано такова и такова дружество, под председателството на д-р Христо Кондов и пр., и пр. Само тъй, нещо по-пламенно, нещо като прокламации. Свободни сте сега.

ФЪРГОВ и ЛЮБЕНОВ. Довиждане!

МАСЛАРСКИ. Чакайте да поседна и аз. (*Сяда*)

КОКИЧКОВ (*който седи срещу доктора*). Докторе, чеохте ли тазсутрешните вестници? В Китай пак се бият. Какво мислите вие, докторе, за жълтата опасност?

МАСЛАРСКИ. Ех и ти, бай. Таско! Остави таз жълта опасност. (*Смеят се.*)

Д-Р КОНДОВ (*усмихнат*). И аз открих една жълта опасност.

МАСЛАРСКИ. Опасност? Каква опасност? (*Като вижда, че докторът разгъва бутилката.*) Какво е това, докторе? Бира?

Д-Р КОНДОВ. А, не. Туй е от моята специалност. Бира? Не е бира. Туй е нещо опасно.

МАСЛАРСКИ. Отрова?

Д-Р КОНДОВ. По-лошо от отрова. Нещо страшно... Тук, в това шише, е затворена самата смърт.

КОКИЧКОВ. Динамит?

Д-Р КОНДОВ. Не, вода. Вода, пълна с микроби. Най-опасната зараза.

МАСЛАРСКИ. Но, докторе, как...

Д-Р КОНДОВ. Ще ви обясня. Още щом дойдох, забелязах, че в махалата до панаиря има болест по добитъка. Там има две чешми — горчивите чешми, както ги казват. Добре, че хората не пият от тях, но пък си поят добитъка там. Реших да изследвам тая вода. Ходих над лозята, около гробищата и забелязах, че водопроводът е развален и в него се втича нечиста вода. Ето от тая нечиста вода съм взел тука. Взех я веднага след дъжда, мътна като бира.

МАСЛАРСКИ. Интересно. Защо не я занесете на кмета?

Д-Р КОНДОВ. При него отивах. И знаете ли какво намерих? В една капка само от тая вода, турена под микроскопа, се виждат да бъкат милиарди микроби! Страшно нещо! Да можете да видите само как изглеждат. Едни с изпъкнали очи, като паяци, с назъбени челюсти, като триони. Други като ахтоподи с дълги пипала и на върха на тия пипала — куки, остри като въдици. Трети...

ХРИСТИНА. Ах, докторе! Стига, стига, че ме е страх!

ФАНКА. Ах, страх ме е! Докторе, недейте...

КОКИЧКОВ. Оставете, докторе. Ще сънуваме тия страхотии. С триони и с куки, а? Че то също като в пъкъла.

МАСЛАРСКИ. Ето какво нещо е науката. Науката е сила. Науката е нещо величествено. Аз ви поздравявам, докторе, работете. Едно време старите доктори я караха през просото. Никакъв микроскоп. Микроби ли? Като биволи да са, пак нямаше да ги видят. А ето сега...поздравявам ви, докторе. Виждам, че залягате, работите.

Д-Р КОНДОВ. Благодаря, г-н Масларски. Много ме хвалите.

МАСЛАРСКИ. Не, казвам истината. Работете, работете, докторе. Работете за науката, но не забравяйте и дружеството „Кавал“. Дружеството трябва да преуспява, да напредва.

КОКИЧКОВ. Само да не стане като едновременното наше дружество.

МАСЛАРСКИ. Кое ваше дружество?

КОКИЧКОВ. Не помниш ли? Когато бяхме млади — отколе беше то — основахме дружество „Френска реч“ — тогаз френският език беше на мода. Парле ву франсе? Коман-са-ва-тил? Комси, ком-са...

ХРИСТИНА. А, г-н Кокичков? Докторе, чувате ли? Г-н Кокичков говори френски.

КОКИЧКОВ. Оттогаз ги зная тия. Основахме дружеството и какво стана? След първата седмица се ожениха две двойки.

Д-Р КОНДОВ. От членовете ли?

КОКИЧКОВ. Да.

ХРИСТИНА. А, от членовете? Ожениха се?

КОКИЧКОВ. Да. На другата седмица се ожениха още две двойки, после още две и т.н. И най-после...

МАСЛАРСКИ. Дружеството се разтури! (*Смее се*)

КОКИЧКОВ. Да, разтури се.

Д-Р КОНДОВ (*смее се*). Да не стане тъй и с „Кавал“?

МАСЛАРСКИ. Защо не пък? Ако председателят даде пример.

ХРИСТИНА. Разбира се! Ако председателят даде пример.

Д-Р КОНДОВ. Моля, моля...

МАСЛАРСКИ. Защо не. Такъв млад, интелигентен момък.

КОКИЧКОВ. И богат...

Д-Р КОНДОВ. И богат?

КОКИЧКОВ. Милионер...

ХРИСТИНА (*като заплашен доктора с пръст*). Знаем ние, докторе, знаем! Няма защо да криеш.

ЧУНЧЕВ (*който досега тихо е приказвал с Фанка, прави мълчеливи знакове да не казват*).

Д-Р КОНДОВ. А! Искате да кажете за скромната сумица, която е получена на мое име в банката?

ЧУНЧЕВ. Ний нищо не знаем. Не сме чули...

Д-Р КОНДОВ. Поздравиха ме барем десет души, докато дода дотука. Е, какво да правя, като имам богат чичо в Америка. Но туй е дребна работа.

КОКИЧКОВ. Хубава дребна работа! Я ми дай ти мене такива дребни работи...

МАСЛАРСКИ. Г-да, в лични работи няма какво да се намесваме. Кой колко пари има, това е негова работа. Ний да си гледаме обществените работи. Обществените работи — това е важното. *(Става и започва да се разхожда)* Аз, г-да, съм доволен, всички трябва да бъдем доволни. Аз, като председател на училищното настоятелство, мисля, че съм си изпълнил дълга: построих ново училище — туй новото училище, при казармите, — увеличих училищните приходи, имаме вечерни курсове, дадох се 18 представления. Това е все нещо, г-да. Утре в зала „Съединение“ аз ще държа първата си предизборна реч и слагам кандидатурата си за кмет. Защото какви управници, какви кметове имаме сега? На, докторът ни каза: потънали сме в микроби, микроби бъркат навсякъде — с куки, с триони... Нали тъй, докторе?

Д-Р КОНДОВ. Не, г-н Масларски. Аз казах само, че водата на горчивите чешми не е чиста, Но тя не се пие.

МАСЛАРСКИ. Все едно, докторе, все едно. Микробът не е като врабче, тия невидими врагове са навсякъде. Не, г-да, казвам ви, нямаме никаква управия, никаква общинска политика. А аз, г-да, имам широка програма, величествена програма. Но аз чакам подкрепа преди всичко от вас, от младите.

ЧУНЧЕВ. Ние сме с вас, г-н Масларски.

ХРИСТИНА и ФАНКА. И ние! И ние!

МАСЛАРСКИ. Благодаря, благодаря. Когато интелигенцията, златната младеж, тъй да се рече, е зад мене, чувствавам, г-да, че ми никнат крила. Чудеса могат да се направят в тоя град, нова ера ще настъпи. Дружеството „Кавал“ е първата стъпка. Докторе, вие ще видите какво ще стане. След месец-два всички ще пеят, целият град ще пее, и стари и млади ще пеят. Народни песни, само народни песни! Ах, г-да, знайте ли, че и на мене страшно ми се пее! Я да изпеем нещо, г-да, на, ние сме цял хор, да изпеем нещо. Хайде!

ХРИСТИНА. Рано е, г-н Масларски.

ФАНКА. Не сме правили още репетиции.

МАСЛАРСКИ. Добрите певци и без репетиция пеят. Да изпеем, например, „Хубава си, моя горо!“ — Хайде, г-да!

Откъм улицата се зачуват звънци и трясък на кола. Всички се ослушват. Колата изведнъж спира пред къщата на Масларски.

МАСЛАРСКИ. Жена ми... *(Всички скачат на крака)*

ХРИСТИНА. Г-жа Масларска! Ами сега? Я вижте какво сме направили!

ФАНКА. Да си ходим. Хайде да си ходим.

МАСЛАРСКИ. Моля, моля, господа... защо бързате. Жена ми иде, няма нищо... нека ви види и тя... *(Спуца се и набързо оправя покривката на масата, чашиите, понарежда столовете)*

ХРИСТИНА. Хайде да си ходим. Докторе, ще додете с нас.

Д-Р КОНДОВ. Но аз имам работа.

ХРИСТИНА. Не, докторе, ще додете с нас. Ще идим на бирария, ще идим в Гази-боба. Вие сте наш председател!

МАСЛАРСКИ. Постойте, г-да, постойте. Няма нищо.

ХРИСТИНА. Да вървим, докторе.

ФАНКА. Елате, докторе.

ХРИСТИНА. Ще вземем и Любенов. Да вървим. Г-жа Масларска е уморена.

МАСЛАРСКИ *(все още поправя нещо)*. Никак не е уморена. Моля, не се безпокойте.

Вратата се отваря; показва се г-жа Масларска. Мълчание.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Аа! Гости!

ХРИСТИНА. Пълна къща с гости, г-жо...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Много ми е приятно. Че къде сте станали, или бягате от мене? Че поседнете де!

ХРИСТИНА. Но ние бяхме станали вече.

КОКИЧКОВ. Няма защо да ви безпокоим, г-жа. Ние ще си излезем.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Е, щом не искате. Вярвам поне, че моя мъж се е отсрамил. Той, като остане сам, знае да се разпорежда...

МАСЛАРСКИ *(смее се принудено)*. Е, да, да...

ХРИСТИНА. Довиждане, г-жо!

ВСИЧКИ. Довиждане, г-жо!

Д-Р КОНДОВ. Довиждане, г-жо!

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(изглежда доктора строго, някак отвисоко и едвам му кима с глава)*.

МАСЛАРСКИ *(изпраща гостите до вратата и се връща)*.

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(без да е променила мястото и позата си, строго)*. Какво е туй? Бира! Гости!

МАСЛАРСКИ. Дафинке, виж какво...

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(по-сърдито и по-високо)*. На какво прилича туй?

МАСЛАРСКИ. Дафинке...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Мойта къща кръчма ли е?

МАСЛАРСКИ. Дафинке...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Мойта къща хан ли е?

МАСЛАРСКИ. Дафинке, чакай ще ти обясня.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Никакви обяснения.

МАСЛАРСКИ. Основахме дружеството „Кавал“.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Не ми трябва менен ни гайди, ни кавали. Мълчи! Мълчи! И оня, докторът, виждам го тука. Как е посмял тоя никаквик да прескочи прага на къщата ми?

МАСЛАРСКИ. Чакай, Дафинке, новина има. Голяма новина...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Мълчи! Не те е срам! Събрал човека жени, момичета... Я си виж белите коси! Син колко тебе имаш. Ще ме замайва пък... Новина!

МАСЛАРСКИ. Дафинке, слушай.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Мълчи, мълчи! *(Не му позволява да говори)*

МАСЛАРСКИ *(извардва един момент, високо)*. Три милиона!

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(гледа го учудена)*.

МАСЛАРСКИ *(още по-високо)*. Три милиона и седемстотин хиляди лева!

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(тихо, зачудена)*. Какви три милиона...

МАСЛАРСКИ. Седни, седни. Седни ще ти кажа. Седни.

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(сяда)*.

МАСЛАРСКИ. Знаеш ли, Дафинке, ние бяхме се събрали, за да основем дружеството „Кавал“.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Остави тоз „Кавал“!

МАСЛАРСКИ. Доказва Чунчев и казва: в банката, качва, се получиха три милиона и седемстотин хиляди лева на името на д-р Христо Кондов.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Кой д-р Христо Кондов?

МАСЛАРСКИ. Ветеринарния.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Не може да бъде!

МАСЛАРСКИ. Вярно е, вярно е. За туй и съмнение не може да има. Целият град го знае, всички поздравляват доктора. Наследство получил. Сам той призна.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. А пък аз го мислех гол като фурка. Сега разбирам. Разбирам защо бяха се налепили около него. Е, ти какво мислиш да правиш?

МАСЛАРСКИ *(разхожда се)*. Аз ли? Аз, като председател на училищното настоятелство, мисля тъй да вляза под кожата на доктора, да го предразположа, та да подари нещо я за училището, и за читалището...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Ти си луд! Ти ум нямаш в главата си...

МАСЛАРСКИ *(гледа я учуден)*.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Че ти деца нямаш ли? Че ти дъщеря нямаш ли? За нея не мислиш ли?

МАСЛАРСКИ. Наистина... аз пък не се сетих.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Или като имаш един чифлик, мислиш, че си много богат? Чифликът е за Ивана, а за Евгения? За нея не мислиш ли?

МАСЛАРСКИ. Наистина...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. И го остави да си отиде? Да не го задържиш, да не го поканиш! Уф! Глупак! Тъпак!

МАСЛАРСКИ. Дафинке...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Остави ме. *(Замисля се)* Те сега ще тръгнат подире му, ще го разкъсат, ще го погълнат... Кой няма да иска да го направи зет? *(Сърдито)* Ах, тъй е то, когато ме няма. Всичко може да се обърне наопаки, може и къщата да изгори... *(Скача и започва да поправя тоалета си)* Не, аз няма да им оставя доктора, няма да го оставя. И аз имам дъщеря! *(На Масларски)* Върви, върви по-скоро!

МАСЛАРСКИ. Къде, Дафинке?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Върви в града. Питай, разпитвай, научи се за парите, хубаво се научи. Хайде върви! По-скоро! Аз пък ще отида на друго място. Аз зная какво ще правя. Да им го оставя ли? Да имат да земат...

МАСЛАРСКИ *(държи шапката и бастуня си, замислен, като че се колебае)*

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Ти още тука ли си? Върви, върви по-скоро. И аз ида, върви...

МАСЛАРСКИ. Дафинке...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. По-скоро, по-скоро! Върви! Върви! Върви! *(Избутва го пред себе си)* Върви!

Завеса

Второ действие

Кабинет на д-р Христо Кондов — чиста стаичка на провинциална къща. В дъното — два прозореца с дръпнати на две страни бели пердета, старовремска градена печка, вляво и вдясно — врати. Писалищна маса, етажерки с книги, по стените — таблици и картини по ветеринарна медицина. Вдясно до стената — голяма маса, на нея микроскоп, епруветки, разни инструменти. Между прозорците канапе.

Д-р Кондов седи пред писалищната си маса и прелиства някакви книжа.

КОКИЧКОВ (*влиза весел*). Тука ли си, докторе: минах насам, реках, чакай да видя какво прави нашто докторче. (*Оглежда се предпазливо*) Нещо важно искам да ти кажа. Затуй додох.

Д-Р КОНДОВ. Нещо важно? Седнете, г-н Кокичков.

КОКИЧКОВ (*сяда*). Не съм мигнал цяла нощ, докторе. Лежал съм с отворени очи, като заяк. Влязла ми е една мисъл в главата, не ме оставя на мира.

Д-Р КОНДОВ. Какво има, г-н Кокичков? Кажете.

КОКИЧКОВ. Ще кажа, докторе, ще кажа (*оглежда се*), тук никой не ни чува я... Ще кажа... Но по-напред ще те питам нещо, само... пардон, без доказание...

Д-Р КОНДОВ. Моля, моля...

КОКИЧКОВ. Докторе, какво мислиш да правиш сега с парите си, сиреч сумата е голяма, къде мислиш да я вложиш?

Д-Р КОНДОВ (*весело*). Коя сума, г-н Кокичков? Милионите ли?

КОКИЧКОВ. Да.

Д-Р КОНДОВ. Е, ще видя, ще си помисля.

КОКИЧКОВ. Но тъй, на първо време, някой план нямаш ли?

Д-Р КОНДОВ. Нямам. Но ще видя. Може една част да раздам на бедните.

КОКИЧКОВ. Шегуваш се, докторе!

Д-Р КОНДОВ. Друга част може да похарча да направя... например, една фабрика.

КОКИЧКОВ (*изненадан*). Каква фабрика, докторе?

Д-Р КОНДОВ. Фабрика за човеци. Десет ще претапяме, един ще изкарваме, но като хората...

КОКИЧКОВ. Шегуваш се, докторе.

Д-Р КОНДОВ. Само да не доде жълтата опасност...

КОКИЧКОВ. Шегуваш се, докторе. Слушай, докторе, да приказваме сериозно.

Д-Р КОНДОВ. Добре, г-н Кокичков, да приказваме сериозно.

КОКИЧКОВ (*оглежда се*). Докторе, тук, в нашия град, в нашата околия, голям келепир, голяма печалба има в едно нещо.

Д-Р КОНДОВ. Кое е то?

КОКИЧКОВ. Фабрика за растителни масла.

Д-Р КОНДОВ. Защо пък фабрика за растителни масла?

КОКИЧКОВ. Върви туй нещо, докторе, нали виждам. Има едно „Олио“ — вестниците са пълни с реклами за него, — жените го грабят като халва. С него готвят и блажно, и постно, и салата правят, и всичко. Върви. Такава фабрика да отворим двама с тебе, докторе. От тебе капитала, от мене труда, Съгласен ли си? Дай си ръката! *(Протяга си ръката, но докторът не я взема и той си я прибира)*

Д-Р КОНДОВ. Наистина... не е лоша мисъл.

КОКИЧКОВ. Пари има да паднат, докторе, пари. Ти от мене искай труда. Аз съм пенсионер, ама съм здрав, я зъби! *(Показва си зъбите)* Ям като вълк. А за ходене като бъде — кон не може ме стигна. Съгласен ли си? Дай си ръката!

Д-Р КОНДОВ. Ще видя, ще си помисля. Но не е лошо. Една фабрика за растителни масла, в туй има нещо човеколюбиво. Защото по-добре е хората да ядат зеленчук, отколкото месо. Тъй ще станат по-добри.

КОКИЧКОВ. Взе думата от устата ми, докторе! Тъй е. Намират ти махама, че си конфискувал месото на касапите. Конфискувай, конфискувай! От умрял добитък салами правят, не ги ли знаа аз.

Д-Р КОНДОВ. Но аз конфискувам само развалени меса, г-н Кокичков. КОКИЧКОВ. Карай, карай! Не бой се. Нека се учат да ядат зеленчук, магаретата. Ние ще им даваме от нашата фабрика дървено масло. И фабриката ще върви, докторе, мене слушай. Като направим ония кутии и шишета, като залепим едни хубави етикети с надпис „Олио-Тасо“.

Д-Р КОНДОВ. „Олио-Тасо“? Какво е туй „Олио-Тасо“?

КОКИЧКОВ. Хм... търговска хитрост, докторе. Има едно италианско масло, казва се „Олио-Сасо“, нашето ще го наречем пък „Олио-Тасо“ — нали Тасо ми е името. Разликата е само една буква, инак е същото. И ще върви като италианското. Че какво е рекламата, докторе? — Да подхвърлиш на хората такава дума, че да се залепи на езика им. След туй — накриви си калпака и си гледай кефа!

Д-Р КОКИЧКОВ. Както виждам, вие, г-н Кокичков, добре сте обмислили всичко.

КОКИЧКОВ. Всичко, всичко, докторе. Аз отсега като че виждам фабриката — и зданието, и куминя, всичко. Ще турим един голям надпис с големи букви *(чертае с ръка във въздуха)*: Фабрика за растителни масла „Слънчоглед“ на Таско Н. Кокичков и С-ие. *(Ниско)* А туй С-ие знаеш ли що значи? Ти ще си съдружника, но само двама ще знаем.

Д-Р КОНДОВ *(усмихва се)*.

КОКИЧКОВ. Съгласен ли си? Дай си ръката.

Д-Р КОНДОВ. Добре, добре, г-н Кокичков. Има време, ще поприказваме пак.

КОКИЧКОВ. Тъй, тъй, ще поприказваме. *(Още по-радостно)* Докторе, да ти кажа ли аз тебе: една работа върви, когато се върши със свои хора. Ний ще се разберем с тебе, аз знам, че ще се разберем. Защо не додеш към нас? Тинка, дъщеря ми де, ми дума: тате, кай, като си толкоз голям приятел доктора, защо не го доведеш у дома? Ела, доктора,

ще вземем по едно сладко — Тинка е направила сладко от френско грозде — и ще поприказваме.

На вратата се чука.

Д-Р КОНДОВ. Влезте.

БУБЕВ (*влиза важен, навъсен*). Докторе, две думи искам да ви кажа.

Д-Р КОНДОВ. Заповядайте, г-н Бубев, седнете.

БУБЕВ. Няма да сядам. Докторе, отивам на зала „Съединение“ да чуя речта на Масларски. Аз още там ще възразя на тоя демагог, но...

Д-Р КОНДОВ. То е ваша работа, г-н Бубев...

БУБЕВ. Масларски разправял, че вчера, когато бяхме се събрали у него зарад дружеството „Кавал“, аз съм бил говорил уж и против вас, докторе, и против дружеството, против младите, против културата.

Д-Р КОНДОВ. Но, г-н Бубев...

БУБЕВ (*сърдито*). Това е политическа интрига, докторе. Душицата на Масларски виждам тука. Идват избори и той иска да ме компрометира...

КОКИЧКОВ. Бубев, как можете да мислите тъй.

БУБЕВ. Мълчи! И ти си една политическа нула. (*На доктора*) Масларски! Лъжец! Багабонтин! Аз ще му изкарам всичките кирливи ризи. Хвали се, че бил военен. Лъже. Никакъв военен не е бил, околийски началник беше и туйто. А чифликът е от жена му.

Д-Р КОНДОВ. Но, г-н Бубев, какво искате от мене?

БУБЕВ. Докторе, вие ще напишете едно опровержение. Ще го напечатаме в „Наш край“. Опровержение, че аз не съм говорил против дружеството „Кавал“ и пр.

Д-Р КОНДОВ. Не, това не мога да направя. Аз в политически разпри не се меся.

БУБЕВ. Ще го направите.

Д-Р КОНДОВ. Не.

БУБЕВ. Тъй ли? Разбирам. Сбогом. (*Тръгва да си излезе, но се обръща*) Вие, г-не, може да стреляте върху ми, може да ме убие, мене да убие, но моята чест — не! (*Излиза*)

Д-Р КОНДОВ. Чуден човек!

КОКИЧКОВ. Остави го. Пияница! Политическа нула... Чунким той не е по-голяма нула. Остави го, докторе, и той е голям месоядец. Чакай, аз ще го стигна и ще му напълня главата. (*Връща се*) А за оная работа, докторе, за фабриката — тайна. И да ти кажа ли, най-много се пази от Масларски. Приятел ми е, ама едни уста има, ще го раздрънка, та ще го чуят и умрелите. Не казвай никому.

Д-Р КОНДОВ. Добре, добре, г-н Кокичков.

КОКИЧКОВ. А онзи аз ей сега ще го стигна. *(Връща се пак)* Масларски се готви да става кмет, обещава ми нещо. Какво ще ми даде? — Служба. Или ще ме забърка в някоя далавера, та цял живот не моя се оправи. А частната работа е свято нещо. Ний пак ще приказваме, нали, докторе?

Д-Р КОНДОВ. Да, да, г-н Кокичков.

КОКИЧКОВ. Чакай сега да стигна аз онзи. Довиждане, докторе... *(Излиза. На вратата се чука)*

Д-Р КОНДОВ. Влезте! *(Влизат Фъргова и Фъргов)*

Г-ЖА ФЪРГОВА. Докторе, какви са таквиз твоите гости? Бубева го срещнахме сърдит, бай Таско пък се ухилил до уши. Комедии! *(Смее се)* Още гости искаш ли?

Д-Р КОНДОВ. Моля, моля. Заповядайте, седнете.

ФЪРГОВ *(сяда прибрано до масата и веднага се заглежда в тавана, в картините по стените, гледа в микроскопа. Фъргова сяда на канапето)*.

Г-ЖА ФЪРГОВА *(като вижда, че докторът се двоуми къде да седне)*. Тук седни, докторе! Седни до мене! Знаеш ли защо сме дошле? Да ти кажем, че записахме Мичето, дъщеря ни, в дружеството „Кавал“. Защо сте го нарекли пък „Кавал“, докторе? С кавали ли ще свирите? *(Смее се)*

ФЪРГОВ *(поглежда часовника си)*.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Виж го моя мъж, още неседнал и загледа часовника си. *(На доктора.)* От пустото учителство му е останал този навик.

ФЪРГОВ. Работа имам.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Работа... на лозе ще ходим. Докторе, затуй сме дошле, я ставай да те водим на череши. Хубави череши имаме и родили, родили — толкоз листа нямат, колкото череши.

Д-Р КОНДОВ. Бих дошел, но...

Г-ЖА ФЪРГОВА. Хайде, хайде! Ще видиш и пчелите на мъжа ми. Той затуй бърза.

Д-Р КОНДОВ. Вие имате пчели, г-н Фъргов?

ФЪРГОВ. Имам няколко кошера. Система Дадан-Блат.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Уф, система! Затуй не сме видели нито капка мед. И с кокошките му е тъй.

Д-Р КОНДОВ. А, и кокошки имате?

ФЪРГОВ. Имам. Породисти кокошки имам, но...

Г-ЖА ФЪРГОВА *(пресича го)*. Чакай, аз ще кажа. Докторе, кокошките му са хубави, но той ги бърка. Ще ги умори да им налива лекарства в устата. И сал току ги гони да види имат ли яйца. И знаеш ли що? *(Шепне му нещо на ухото)* Да! *(Смее се)* Хайде, хайде, ставай да вървим на лозе.

Д-Р КОНДОВ. Съжалявам, г-жо, но не мога да дода.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Да не отидеш да слушаш Масларски?

Д-Р КОНДОВ. Не, не мисля за ходя.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Евгения я завели на чифлика. *(С престорено участие)* Не била май добре. И знаеш ли какво, докторе!? *(Шепне му нещо)* Да! Кашли. Гледаш я такваз уж здрава, хубава...

Д-Р КОНДОВ. Да, г-ца Евгения е хубаво момиче.

Г-ЖА ФЪРГОВА. А пък болна. И майка й, тая Масларска, каквато е строга, как не можа да я научи на нещо. Евгения игла не може да улови! С ръкавици чинии мие! *(Смее се)*

ФЪРГОВ *(поглежда часовника си)*.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Да беше дошел, докторе, с нас. Мичето ни чака, и тя ще доде. Ах, нежна душа е мойта дъщеря! Такава умна, такава мила! И всичко й иде отръки, всичко може. Сега иска да учи италиански. Мамо, казва, докторът знае италиански, може да ми дава уроци. А, докторе, искаш ли?

Д-Р КОНДОВ. Г-жо, много съм зает; когато бъда по-свободен.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Аз искам да й предаваш. Ах, нежна душа е мойта дъщеря! Свири на китара, пее. Че дохождай по-често у нас, докторе! Снощи де сте били!? Знам, знам.

Д-Р КОНДОВ. Бяхме на бирария.

Г-ЖА ФЪРГОВА. С кого?

Д-Р КОНДОВ. Любенов, Чунчев, г-ца Фанка.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Други?

Д-Р КОНДОВ. Г-ца Христина.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Уф, тоя шантеклер пък, не мога ла го търпя. И все се мисли за хубава. А годинките, годинките й! *(Шепне нещо на доктора)* Да! *(Смее се)* Как не й омръзна да се разхожда всяка вечер в градината по мрачевата. Мрачевите да я завлекат! *(Смее се)*

ФЪРГОВ *(поглежда часовника си)*.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Ти пак се разбърза, почакай. *(На доктора)* Само с моди по разходки не може, докторе. Една жена трябва да умее от всичко. На Тинка, на Таско Кокичката дъщеря му — каква отпусната, каква мързелана. Спи до девет часа и както лежи, ще извика: Мамо, донес ми закуската тука! Все яде, все плюска. Плюська да я удари! *(Смее се)*

ФЪРГОВ *(става)*. Да вървим, късно става.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Почакай, сега... *(На доктора)* Не ми се харесва днескашния свят. *(След кратко замисляне)* Аз, докторе, съм отгледала дъщеря и бог ми я даде, както исках. Ах, тя ще бъде идеална жена, иде-а-лна! Докторе, да беше дошел с нас.

Д-Р КОНДОВ. Не мога, г-жо, днес не мога.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Колко ще стане мъчно на Мичето! Докторе, тогаз ще ми обещаеш, че ще додеш у нас. Обещаваши ли?

Д-Р КОНДОВ. Обещавам, обещавам.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Ела, ще ти разправа нещо. Знаеш ли що? *(Шепне му нещо)* Да! *(Смее се)* Непременно да додеш, докторе. Ела утре, в други ден, когато искаш. Сега ний да си ходим. *(Става; отвън се чуват гласове)* Ето на — гости идат. Кой ли ще са? Пак някои кавалджии... *(Смее се)* Докторе, ще ви чакам у дома! Довиждане!

ФЪРГОВ. Довиждане, докторе!

На вратата се почуква и веднага влизат: Христина, Фанка, Чунчев и Любенов. С Фъргови се срещат при вратата. Докторът остава зад писалището си.

Г-ЖА ФЪРГОВА. У, то цяла войска било! *(Смее се)*

ФАНКА. Г-жа Фъргова!

ЧУНЧЕВ и ЛЮБЕНОВ. Г-н Фъргов!

ФАНКА. Че къде сте станали? Защо не постоите?

Г-ЖА ФЪРГОВА. А, ще си ходим. Да има място и за вас.

ЛЮБЕНОВ. Г-н Фъргов, останете вие.

ФЪРГОВ *(гледа часовника си)*. Бързам, работа имам.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Ще ходим на лозе.

ФАНКА. Г-жа Фъргова, кога ще додем и ние? Много череши сте имали.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Няма, Фанке, няма. Зърно няма. *(На всички)* Довиждане!

ВСИЧКИ. Довиждане!

Фъргов и Фъргова излизат; на прага Фъргова се обръща, изглежда влезналите и затваря вратата след себе си.

ФАНКА. Добър ден, докторе!

ЧУНЧЕВ и ЛЮБЕНОВ. Добър ден, докторе.

Д-Р КОНДОВ. Добър ден, добър ден...

Христина не поздравява доктора, застава на известно разстояние от него, изглежда го продължително с особена, полусърдита, полувесела усмивка и след туй сяда на канапето.

ЧУНЧЕВ. Докторе, тъй ли трябваше? Ние бяхме досега у г-ца Христина и ви чакахме да додете.

ФАНКА. Да ни донесете бонбони, шоколад.

ЧУНЧЕВ. Разбира се. А вие не додохте. Пръв вие трябваше да додете, докторе, тъй прилича, а не г-ца Христина. Може ли? Годеник сте...

Д-Р КОНДОВ. Годеник? Какъв годеник!

ФАНКА. А! вижте го как приказва... *(Смее се)*

ХРИСТИНА. Оставете го. Ще се шегува пък!

Д-Р КОНДОВ. Не, ни най-малко не се шегувам. Но днес не зная какво става с хората, нито какво става с мене. Струва ми се, че светът се обръща наопаки. Пък и не ми е добре, глава ме боли.

ФАНКА. То е от много щастие, докторе... *(Смее се)*

Д-Р КОНДОВ! Или от много нещастие...

ХРИСТИНА. Пак шегу. Стига, стига. Я кажи по-добре, защо Фъргови бяха подранили толкоз?

ФАНКА. Наистина, докторе. Фъргова — като кога?

Д-Р КОНДОВ. Дошли бяха да ме канят да съм отидел на лозето им за череши. Семейна разходка. И Мичето, дъщеря им, щяла да бъде. Мичето искало да учи италиански. Майка й ме моли да съм й давал уроци.

ФАНКА. Христино, чуваш ли? Мичето искало да учи италиански.

ЧУНЧЕВ. Че тя български не знае!

ЛЮБЕНОВ *(играе си с камертона)*. Тя дохожда да се запише в дружеството „Кавал“. Аз мисля, че не е много музикална. Казва, че свирела на китара...

ФАНКА. Тая китара! Майка й е проглушила света с нея. Ах, боже, да не падне човек под езика на тая Фъргова! *(На доктора)* Та за туй бяха дошли?

Д-Р КОНДОВ. Да.

ХРИСТИНА. Разбирам, разбирам. Знам аз какви мрежи плете Фъргова. И ти, докторе, може би си обещал, че ще отидеш?

Д-Р КОНДОВ. Къде?

ХРИСТИНА. На лозе.

Д-Р КОНДОВ. Не, отказах им. Не ми се ядат череши. Не ми се приказва италиански *(усмихнато)* с Мичето.

ЧУНЧЕВ. Виж, туй, докторе, е хубаво от ваша страна. Разбира се, че не бива да отивате. Недейте забравя, че вие вече не сте свободен.

Д-Р КОНДОВ. Как да не съм свободен! Напротив, тъкмо защото съм свободен, затуй отказах.

ХРИСТИНА. Пак се шегуваш. Слушай, ще се разсърдя наистина!

Д-Р КОНДОВ. Защо? — Не ми се ходеше на лозето на Фъргови, защото мисля да поизляза вън от града. Мисля да отида към Али-Анифе.

ФАНКА. А! *(На Христина)* Христино, чуваш ли? Там е чифлика на Масларски.

ХРИСТИНА. Искаш да видиш Евгения?

Д-Р КОНДОВ. Защо не? Г-ца Евгения е хубаво момиче и винаги ми е било приятно да я видя.

ХРИСТИНА. Докторе, прекаляваш с шегите си. *(Става и поднася ръката си под очите на доктора)* Тоя пръстен на кого е?

Д-Р КОНДОВ *(изненадан)*. А! моя пръстен!... Как тъй...

ХРИСТИНА. Как тъй? Питаш как тъй? Погледни на пръста си — кой е тоя пръстен, не е ли моя?

Д-Р КОНДОВ *(вижда, че на пръста му наистина е пръстенът на Христина, учуден)*. Наистина... но как тъй... не разбирам...

ЧУНЧЕВ. Е, докторе, все шеги, шеги... Стига толкоз.

ХРИСТИНА *(сяда на канапето)*. Аз съм ти сърдита!

Д-Р КОНДОВ. Но, господа, аз нищо не разбирам.

ЧУНЧЕВ. Хубава работа! Докторе, вие не сте забравили, но не зная защо, правите се, че сте забравили. Ако искате, можем да ви припомним подробно кое как беше...

Д-Р КОНДОВ. Нищо не разбирам.

ЧУНЧЕВ. Но как тъй, докторе! Снощи не бяхме ли на бирария?

Д-Р КОНДОВ. Да, бяхме.

ЧУНЧЕВ. Да оставим всичко друго. Когато си излязоха всички посетители и ние останахме сами, не помните ли що стана?

Д-Р КОНДОВ. Помня. Аз сложих главата си на масата и позаспах.

ЧУНЧЕВ. То беше после, докторе, после. Преди това вие отидохте при г-ца Христина, седнахте при нея, взехте й ръката, казахте й — колко дълго й говорихте! — че я обичате много, че сте я обичали отколе, че ще я обичате вечно! *(Докторът все повече се учудва)* След туй извадихте пръстена си, турихте го на пръста на г-ца Христина, а тя ви даде нейния си. След туй вие станяхте и с висок глас казахте, че пред бога и пред хората вие сте сгодени с г-ца Христина...

Д-Р КОНДОВ. А! Може ли?... Това не е било!

ХРИСТИНА. Докторе!

ЧУНЧЕВ. След туй вие заспахте.

Д-Р КОНДОВ. Да, туй помня.

ЧУНЧЕВ. Но то беше после, докторе. Ето Любенов, ето г-ца Фанка, нека кажат.

ФАНКА. Тъй беше, докторе. Всичко тъй беше.

ЛЮБЕНОВ. Да, тъй беше.

Д-Р КОНДОВ. Г-да, не помня нищо, не разбирам нищо. Може да е имало такова нещо, не знам, може... но аз бях пил твърде много. И ако съм направил такова нещо, било е на шега...

ХРИСТИНА. Престанете, докторе!

Д-Р КОНДОВ. Но аз ви казвам истината. Това, г-це, е било една шега, по-право — една глупост, извършена под влиянието на виното. Моля ви да ме извините. Дайте ми пръстена, ето ви вашия.

ФАНКА. А! И таз хубава!

ХРИСТИНА. Я! Вие сериозно ли говорите?

Д-Р КОНДОВ. Да, съвсем сериозно.

ХРИСТИНА. Сериозно? Сериозно! Значи, всичко, каквото ми казахте, било лъжа? Че сте ме обичали — лъжа? Че ми дадохте пръстена си — лъжа? Че сме сгодени — лъжа? Как може да вършите такова нещо! Че вие ме правите нещастна, вие ме убивате. *(Плаче)* Докторе, кажете, че се шегувате. Шегувате се, нали?

Д-Р КОНДОВ. Не, не се шегувам. Дайте ми пръстена.

ХРИСТИНА. Ах, боже, ами сега... ами сега... Де да отида, какво да правя... какво ще стане с мене... *(Плаче)*

ФАНКА. *(притичва се към нея)*. Христино, моля ти се...

ХРИСТИНА. Ах, майчице, умирам, умирам... ах, лошо ми е... ах... *(Пада на канаето в ръцете на Фанка)*

ЧУНЧЕВ. Вода! Дайте чаша вода!

ФАНКА. Христино! Христино! Моля ти се, Христино, успокой се.

Д-Р КОНДОВ *(подава ѝ чаша вода)*. Успокойте се, г-це, няма нищо... Нека остане пръстена у вас. Ще видим, ще се разберем. Успокойте се, моля ви се...

ХРИСТИНА. Оставете ме!

ФАНКА. Оставете я. Идете настрана. Пстой тъй, Христино, почини си. *(Туря ѝ една възглавница под главата)* Почини си... не се вълнувай... успокой се...

Христина се обляга връз възглавницата и притваря очи. Докторът отива при писалището си, Чунчев се разхожда. Любенов стои малко настрана от Христина и нервно почуква и слуша камертона си. Фанка оставя Христина, отива на пръсти при

доктора, прави му знак да се пази тишина и започва да разглежда книгите по писалището му.

ФАНКА *(тихо)*. Много книги имате.

Д-Р КОНДОВ. Да, много.

ФАНКА. И все италиански?

Д-Р КОНДОВ. Да, италиански.

ФАНКА. И аз, като Мичето, искам да уча италиански, хайде да ми давате уроци! Бива ли?

Д-Р КОНДОВ *(усмихнат)*. Бива, защо не.

ФАНКА. Ще идвам всеки ден. Може ли?

Д-Р КОНДОВ. Разбира се, че може.

ФАНКА. Ето една хубава книга.

Д-Р КОНДОВ. Я да видя? Наистина хубава.

ФАНКА. Да я взема ли?

Д-Р КОНДОВ. Вземете я.

ХРИСТИНА *(още от по-рано е отворила очи и ги следи; скача, отива при тях, грабва книгата от ръцете на Фанка и я хвърля на земята)*. Остави книгата. Нарочно правиш, да ме ядосваш. Интригантка!

ФАНКА. Аз? Ти си интригантка, не аз. Снощи ти правеше предложение на доктора, не той на тебе. Ти го накара да си размените пръстените, не той!

ХРИСТИНА. Безсрамница!

ФАНКА. А! Чунчев, чуваш ли? Да си вървим, Чунчев! *(Взема Чунчев подръка и тръгват да излизат)* Довиждане, докторе! *(Обръща се; на Христина)* Насила искаш да се сгодяваш! Ще ти преседнат милионите! *(Излизат)*

Христина закрива лицето си с ръце и заплаква. Любенов все по-нервно почуква камертона си.

Д-Р КОНДОВ. Г-це, успокойте се, моля ви се. Съжалявам за всичко, което стана. Ние ще се разберем, ние ще се обясним, ще видите. *(На вратата се чука)* Иде някой... моля ви се, г-це, станете, успокойте се... иде някой. *(Втори път се чука)* Влезте!

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(влиза важно, величествено; хвърля строг поглед на Христина и на Любенов)*. Добър ден, докторе!

Д-Р КОНДОВ. А, г-жо! Заповядайте, седнете, г-жо, моля ви се. *(Подава и стол)*

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Вие имате гости. Чудни работи стават, докторе. Срецам г-ца Фанка и Чунчев, хванали се подръка, бързат, бързат и, знаете ли? — не те, а аз трябваше да ги поздравя. Не зная, други станаха хората, не е като на нашите години.

Д-Р КОНДОВ. Не вярвам да е било нарочно, г-жо.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Нарочно е, докторе, нарочно е. Ето г-ца Христина... не смята за нужно дори да се поизправи. *(На доктора)* Едно време ние се срещаме с кавалери в присъствието на майките и бащите си. А сега? *(Към Христина)* На гости, и тъй рано? Вие сте плакали, г-це. Че оправате си поне малко косите...

ХРИСТИНА. Г-жо, нямате право да ми правите бележки.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Имам, имам, че съм по-стара. Вие трябва да внимавате за постъпките си.

ХРИСТИНА. То е моя работа. *(Става)* Любенов, да си ходим. Докторе, помислете си, аз пак ще дода. Надявам се да ви намеря по-сериозен, отколкото сега. Любенов, да вървим!

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Не забравяйте, че сте учителка!

ХРИСТИНА. Г-жо, казах ви — нямате право да ми правите бележки.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Не забравяйте, че мъж ми е председател на училищното настоятелство.

ХРИСТИНА. Не искам да зная! *(Излизат)*

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Още утре ще си получиш уволнението. Аз ще те науча тебе! Ще видиш! *(Докторът излиза да изпрати Христина и Любенов)*

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(разхожда се)*. Какво нахалство! Какво безочие! И още учителка! Безсрамница! *(На доктора, който се връща)* Докторе, защо беше дошла при вас тая?

Д-Р КОНДОВ. Ах, г-жо, ужасна неприятност.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Даа! *(Сяда на канапето)* Кажете, докторе, кажете...

Д-Р КОНДОВ. Снощи бяхме на бирария. И тя беше — г-ца Христина, и Любенов, г-ца Фанка.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Е?

Д-Р КОНДОВ. Пихме доста. Аз не зная как е станало, не помня, може да съм го направил на шега...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Какво, докторе, какво?

Д-Р КОНДОВ. Дал съм — тъй казват — на г-ца Христина моя пръстен и тя своя на мене. На шега. Сега тя казва, че сме били сгодени.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Ааа!... *(Разперва ръце някак отчаяно, обляга се на канапето и притваря очи)*

Д-Р КОНДОВ *(грабва чашата с вода)*. Г-жо!

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(отстранява ръката му)*. Какви хора, какви ужасни хора!... Не искам вода, не съм жедна... Ах, какви хора... Аз чух за туй, но не вярвах — и наистина, ето как било... Ах, ужасни хора, невъзпитани хора, диви хора...

Д-Р КОНДОВ. Но, г-жо...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Докторе, тия хора ще ви погубят, ще ви почернят, ще ви... Не, аз бях дошла да ви посъветвам, защото сте без свои в тоя град, но сега ще действам.

Д-Р КОНДОВ. Но, г-жо, нищо сериозно няма.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Как, докторе! Да ви оставя на тия хора! Мъж ми ми разправи за вашите занимания, как сте наблюдавали в микроскопа... за микробите ми разправи. И аз си рекох: ето един способен момък. Но на вас ви трябва спокойствие, докторе, трябва ви удобства, трябва ви грижи. Не, аз няма да ви оставя. Вие сте без свои тука и аз ще ви помогна.

Д-Р КОНДОВ. Но, г-жо, нищо не се е случило. Защо се безпокоите...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Не, аз няма да оставя един млад, един способен момък да загине. Най-после вие принадлежите на науката, от вас се чака много. *(В коридора, зад вратата се чуват шум и гласове)* Какво е туй? Какви са тия хора?

Д-Р КОНДОВ *(отива към вратата, послушва и се връща)*. Коридорът е пълен с хора. Никога не съм имал толкова клиенти, както днес.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Виждате ли, докторе, виждате ли? Аз какво ви казвам. И мислите, че идат за работа? Знам, знам ги аз тях... Не, на всичко туй трябва да се тури край. Още сега! Докторе, вие ще ме слушате и ще ми се подчинявате, като на майка.

Д-Р КОНДОВ. Но, г-жо, какво да правя аз...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Ще додете у дома, ще живеете у нас. Ще ви дам стая, ще ви наредя всичко, всичко. Ще имате спалня, ще имате кабинет. И тишина — наоколо ви на пръсти ще се ходи, докторе. А вие ще си работите, ще си се занимавате с микроскопа, с туй... с микробите. Вечер, когато свършите работата си, ще излезете да се поразходите с Евгения. Аз не я пушам с никого, но като с вас интелигентен човек, мога да й позволя да излезе. *(Става)* Свършено е. Ставайте!

Д-Р КОНДОВ. Но, г-жо, да си помисля...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Какво ще мислите!

Д-Р КОНДОВ. Да отложим за друг път.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Не, не, още сега.

Д-Р КОНДОВ. Но, г-жо, може би ще ви стеснявам.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Никакво стеснение. Хайде, ставайте!

Д-Р КОНДОВ. Трябва да кажа на хазаите си, да се пренеса.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Аз ще уредя всичко, вие не берете грижа. Вървете с мене. Тръгвайте!

Д-Р КОНДОВ. Аз ще дода сам...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Не, с мене — още сега. Тръгвайте. *(Докторът си взема шапката; зад вратата се чува шум)*

Д-Р КОНДОВ. Но коридорът е пълен с хора. Ще ни видят.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Нека ни видат! *(По-силен шум)* Безсрамници!

Д-Р КОНДОВ. Може оттук да излезем, из тая врата.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. По-скоро! По-скоро!

Д-Р КОНДОВ. Моля, заповядайте! *(Прави ѝ път)*

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Не, докторе, сега вие напред, а аз след вас! *(Излизат)*

Завеса

Трето действие

Трапезарията у Масларски. Д-р Кондов и Масларски играят на карти. Вън все повече притъмнява. От време на време блясват светкавици и се чува гръм. Иде буря.

МАСЛАРСКИ. Докторе, много ви върви, доктор е! Ето на — картите пак са у вас! Ах, пропаднах си аз, пропаднах... Люто съм ранен в лявото крило!... Играйте, докторе!

Д-Р КОНДОВ *(хвърля карта)*. Комуто не върви на карти...

МАСЛАРСКИ. ...върви му на любов. *(Смее се)* Стар съм, докторе, стар съм... Не ми върви и туйто... На! *(Хвърля карта)*

Д-Р КОНДОВ *(захвърля картите и става)*. Не ща да играя вече. Не ми се играе. Омръзна ми... *(Отива към вратата)*

МАСЛАРСКИ. Защо, докторе? Я седнете, седнете. Седнете да си изкараме играта... *(Като вижда, че докторът опитва вратата)* Заключена е.

Д-Р КОНДОВ *(оставя вратата и поглежда часовника си)*. Три часа вече как седим тука заключени, като че сме убийци. Г-н Масларски, аз не очаквах това! Едвам вчера додох у вас и ето неприятност, и то каква — виждам се заключен. Ако туй е шега — шегата е много лоша, ако пък е с някаква цел — защо? С какво право?

МАСЛАРСКИ. Докторе, уверявам ви, случайно е. Може ли да се помисли, че жена ми ще вземе да ми заключи нарочно. Случайно е. Завъртяла е ключа в бързината си, ей тъй, по навик, и е излязла. Тя и други път е правила тъй.

Д-Р КОНДОВ. Как? И други път?...

МАСЛАРСКИ. И други път. Не, не... т.е. да, но...

Д-Р КОНДОВ. Значи, вие и друг път сте заключвани?

МАСЛАРСКИ. Неее... докторе, не... т.е. да... Но то е друго. То, знайте, докторе, е, тъй да се рече, вътрешна работа, семейна работа. То е друго. А сега, докторе, сега, уверявам ви, случайно е.

Д-Р КОНДОВ (*пред прозореца*). Но аз не мога да стоя повече тука. Ще отворя прозореца и ще скоча вън.

МАСЛАРСКИ. Докторе, не правете глупости! Потърпете малко. Жена ми ще си доде, където и да е отишла, тя вече ще си доде. Ако тя не си доде, слугинята ще си доде. И таз глупачка, тя барем защо е излязла! Чакай, аз нея ли... (*Чува се силен гръм*) И къде ще ходите, докторе? Не виждате ли — ще вали...

Д-Р КОНДОВ. Но аз имам работа, г-н Масларски.

МАСЛАРСКИ. Потърпете, докторе, потърпете. Още малко потърпете. Такива работи се случват. Я седнете. Ще ви разкажа една съшо такава история, като нашата. Седнете, седнете. (*Докторът сяда; още по-силен гръм.*) Ето, заваля! Какъв дъжд!... Такива работи се случват, докторе. Също такава една история беше се случила с мой та баба, бог да я прости. Отива веднъж тя, знайте, на черква, сяда на трона си и, като всяка стар жена, заспива... (*Гръм*). Какъв дъжд! Какъв пороен дъжд!

Д-Р КОНДОВ (*става и отива към вратата*).

МАСЛАРСКИ. Къде, докторе?

Д-Р КОНДОВ. Ще взема и ще строша тая врата!

МАСЛАРСКИ (*скача*). Докторе, само това не може! (*Застава между доктора и вратата*) Не може, не може, не може! А! Хич и на ума си да не туряте такова нещо. Да счупите вратата? Жена ми за една счупена чиния дига такива скандали, а за една врата!... Оставете, докторе... Ако счупим вратата, по-хубаво тогаз да избягаме нейде далеч и повече да не се връщаме... Недейте прави такива работи...

Д-Р КОНДОВ (*връща се и сяда*).

МАСЛАРСКИ. Още малко търпение, още малко. Жена ми ей сега ще си доде. (*Гръм*) Какъв дъжд! Какъв силен дъжд! Та, докторе, да си продължа приказката. Сяда, знайте, баба ми на трона и заспива... Излиза попът, излиза и клисарят и заключва черквата... (*Чуват се звънци на файтон и спират*) Я чакайте! Звънци... (*Радостно*) Жена ми! Аз нали ви казах, докторе. Жена ми. Спасени сме, спасени сме! (*Замисля се*) Но как тъй — файтонът е нашият. Жена ми, значи, не е била в града, на чифлика трябва да е ходила...

Вън по стълбите се чува гласът на Евгения: „Татко! Татко!“

МАСЛАРСКИ (*прави крачка към вратата*). Евгения...

ЕВГЕНИЯ (*отвъд вратата*). Татко! Татко! Че отвори де, защо си се заключил! (*Вратата се отваря, втурва се Евгения, след тя влиза Масларска*)

ЕВГЕНИЯ (*радостно*). Татко! (*Като вижда доктора*) А!

МАСЛАРСКИ. Евгенио! Как додохте... (*На Масларска*) Как додохте... в тон дъжд...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Е, дъжд... Дъждът е злато сега. Пък ний не сме сол да се стопим. *(На Евгения)* Евгению, г-н д-р Кондов, нашият квартирант. Нали се познавате?

ЕВГЕНИЯ и Д-Р КОНДОВ *(усмихнати, покланят се)*.

МАСЛАРСКИ. Дафинке, ами ти какво си направила? Да вземеш да ни заключиш. Ей досега сме стояли с доктора като арестувани.

ЕВГЕНИЯ. Ах, мамо!

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Не може да бъде! Да съм заключила? — Не е вярно. Вратата си беше отключена.

МАСЛАРСКИ. Не, Дафинке...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Мълчи! Бравата се запъва, не зная ли... Ти все ще измислиш нещо.

МАСЛАРСКИ. Добре де, добре. Аз само тъй... Но вий от чифлика идете, нали?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Разбира се, оттам. *(Посочва Евгения)* Ходих да я доведа. Щом излязохме от селото, и заваля. Дъжд, дъжд — сяхмем да се издавим.

МАСЛАРСКИ. Че върнете се. В такова време пътува ли се?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Как тъй ще се върна? Затуй ли съм отишла, да се върна...

ЕВГЕНИЯ. Но ако бяхме се върнали, още щяхте да бъдете заключени...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Стига, Евгению, не обичам таквиз шеги. Защо слушаш баща си! Той и друг път се е оплаквал, че го заключвали. Бравата се запъва. *(На Евгения)* Хайде сега, поприказвайте си с доктора, пък аз ще отида да си почина. *(На Масларски)* Ела и ти с мене. Ще ти кажа нещо.

МАСЛАРСКИ. Да, да. *(На д-ра и Евгения)* Вие си поприказвайте.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Докторе, бъдете като у дома си. Пък вие сте си и без туй у дома. Поприказвайте си с Евгения. *(Излиза с Масларски)*

ЕВГЕНИЯ. Ти у дома? Наш квартирант?

Д-Р КОНДОВ. Както виждаш, Евгению.

ЕВГЕНИЯ. Но как тъй? Как стана? Не разбирам.

Д-Р КОНДОВ. Чудо стана, Евгению. Вътре в два-три деня аз станах и председател на дружеството „Кавал“, и ваш квартирант, и най-главното, станах и милионер!

ЕВГЕНИЯ. Милионер! Нима имаш милиони?

Д-Р КОНДОВ. Нищо нямам, Евгению. Пет пари нямам.

ЕВГЕНИЯ. Но как тъй? Милионер!...

Д-Р КОНДОВ. Там е чудното. Но седни, седни, ще ти кажа. Ти си уморена. *(Евгения хвърля палтото и шапката си и сяда. До нея сяда докторът)*

Д-Р КОНДОВ. Онзи ден отидох в банката. Случи се, че тъкмо тогаз се получиха там три милиона и седемстотин хиляди лева. И знаеш ли какво съвпадение? Милионите бяха на някой си д-р Христо Кондов. Не съм аз, разбира се — друг, непознат човек. Имената ни само еднакви. Тогава директорът на банката се пошегува и каза на няколко души, които бяха там, че милионите са уж мои...

ЕВГЕНИЯ. Ах... разбирам...

Д-Р КОНДОВ. Излязох от банката и тръгнах из града — кой където ме срещнеше, поздравяваше ме. Отказвах — никой не ми вярва... ЕВГЕНИЯ. После?

Д-Р КОНДОВ. После ме грабнаха и ме понесоха на ръце. Канят ме на гости, на разходки. Избраха ме за председател на дружеството „Кавал“. А майка ти доде при мене и настоя да дода да живея у вас...

ЕВГЕНИЯ. Ах, мама... разбирам, разбирам...

Д-Р КОНДОВ. Майка ти не ти ли каза?

ЕВГЕНИЯ. Нищо не ми каза. Тя само викаше на файтонджията: „По-бърже! По-бърже!“ И такъв силен дъжд! Святка се, гърми...

Д-Р КОНДОВ. Ти трябва да си се измокрила...

ЕВГЕНИЯ. Не, страх ме беше. И не толкоз от гърма. Аз се радвах, че се връщам, и си мислех: ами ако сега падне гръм и ме убие... няма да го видя! Тебе няма да видя. За тебе съм мислила...

Д-Р КОНДОВ. Евгению! *(Иска да я прегърне)*

ЕВГЕНИЯ. Ах, не! *(Отбягва)* Страх ме е... Ако мама се научи... ако мама се научи, че ти не си милионера? Ах, страх ме е, тука има нещо лошо...

Д-Р КОНДОВ *(става и се разхожда)*. Да, Евгению. Има нещо лошо. Има лъжа. Но аз не съм виновен. Тоя слух го пузнаха други, аз нито съм го чакал, нито съм го желал. Ако в нещо съм виновен, то е в туй, че ей тъй, на шега, и аз се оставих да ме носи тази мълва. И то само затуй, защото ме доближаваше до тебе...

ЕВГЕНИЯ. Ах, да. Виждам. Но то не може да остане тайна. *(Става.)*

Д-Р КОНДОВ. Какво да правя, Евгению? Бях се измъчил, отчаял се бях. Баща ти навсякъде се заканваше да ме уволни, да ме махне оттука. Майка ти не искаше да чуе за мене, защото съм бил беден. Не можех да те видя, не можех да ти пиша, какво да правя?

ЕВГЕНИЯ. Ах, как се измъчих и аз! Не отидох сама на чифлика — заведоха ме. Мама всеки ден ми се караше. „Докторът ли? — казва — тоя нищо и никакъв чиновник, тоя голтак. Никога! Ей тук ще те вържа с вериги, ще изгниеш тука в чифлика, но на него няма да те дам!“ Колко съм плакала!

Д-Р КОНДОВ. А баща ти?

ЕВГЕНИЯ. Тате е добър, но какво може той, когато мама не иска. Пазеха ме, не ме пущаха да изляза от чифлика, следяха ме. Само вечер, когато останех сама, бивах

спокойна. А какви хубави нощи бяха! Пълен месец, бяла мъгла и полето — широко, широко... Стояла съм на прозореца и съм мислила за тебе.

Д-Р КОНДОВ. Евгенио! *(Иска да я прегърне.)*

ЕВГЕНИЯ. Ах, не! *(Отбягва.)* Страх ме е... Ако мама се научи? Може да се случи нещо лошо.

Д-Р КОНДОВ. Да не мислим за туй, Евгенио. Може нищо да не се случи. Да оставим да си върви тъй, ще видим... Нека сега да сме доволни, че сме близо, че сме наедно...

ЕВГЕНИЯ. Наистина. Аз толкоз съм си мечтала за туй... Да живеем наедно. Да си лягам вечер и да зная, че и ти си тук наблизо, под същия покрив. Да се събуждам и пак да зная, че си тука... Аз ще ти донасям закуската. Аз никъде няма да излизам, щом зная, че ти си в къщи. Нали ще можем да се срещаме? Мама какво казва?

Д-Р КОНДОВ. Тя каза, че можем да излизаме с тебе на разходка...

ЕВГЕНИЯ. Сами?

Д-Р КОНДОВ. Да, сами.

ЕВГЕНИЯ. Ах, боже! И ще ходим, дето искаме. И все двама... нали, нали?

Д-Р КОНДОВ. Да, Евгенио.

ЕВГЕНИЯ. Ах, как се радвам... как се радвам!... *(Поглежда го в очите)* Обичаш ли ме?

Д-Р КОНДОВ. Евгенио! *(Прегръщат се)*

Вратата се отваря и влиза г-жа Масларска, тихо, като че дебне, Спира се и гледа. Миг-два влюбените стоят прегърнати, но забелязват г-жа Масларска и скачат.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. А! Г-н докторе! Тъй ли било то!

Д-Р КОНДОВ. Г-жо...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Никакви обяснения. Аз видях всичко. Как смееете, г-не, тук, в моята къща...

Д-Р КОНДОВ. Г-жо, моля ви...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Мълчете. Оставете ме да говоря. Вие трябва да знаете, г-не, че у мене всичко трябва да бъде ясно, всичко трябва да бъде откровено. Кажете ми: обичате ли дъщеря ми?

Д-Р КОНДОВ. Да, г-жо! Аз мислех да...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Стига! Ни дума повече! *(На Евгения)* Евгенио, ти обичаш ли г-н доктора?

ЕВГЕНИЯ. Аз, мамо...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Отговаряй, когато те питат: обичаш ли г-н доктора?

ЕВГЕНИЯ. Да, мамо...

Г-ЖА МАСЛАРСКА (*усмихната, радостна*). Е, деца, щом вие се обичате, аз мога ли да имам нещо против? Прегърнете се, целунете се... Да, да, прегърнете се и се целунете, аз позволявам, вие сте вече сгодени. (*Докторът и Евгения се целуват*) Така! Целувайте сега ръка на мене!

МАСЛАРСКИ (*влиза*). Какво... какво има?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Че те се обичали нашите гълъбчета... (*На Евгения и на доктора*) Целувайте ръка на баща си...

МАСЛАРСКИ. Ах, докторе...(прегръща го) аз ви обичам... обичам ви като син...Евгению! Мило дете... (*Прегръща я; изважда кърпата си и си трие очите*)

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Ти пък, доде не заплачеш...

МАСЛАРСКИ. А не... нищо, нищо... аз само тъй... аз много се радвам, много се радвам. (*Усмихнато*) Е, сега... ето ви млади годеници...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Докторе, още едно нещо ще ви кажа. Аз не обичам протаканията, не обичам отлаганията. Всичко трябва да се свърши навреме. Аз ще ви кажа какво да направим. Не обичам да ми се противоречи. Отсега нататък вие сте ни като син и каквото направим, ще го направим за ваше добро. Но казах — не обичам да ми се противоречи. Ще ме слушате...

Д-Р КОНДОВ. Да, г-жо...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Не г-жо — мамо...

Д-Р КОНДОВ. Да, мамо.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Добре. Идете сега с Евгения в салона. Аз ще дода и ще ви кажа какво ще направим. Евгению, идете в салона... не тъй, не! Вие сте годеници, хванете се подръка!

ЕВГЕНИЯ. Ах, мамо! (*Хваща доктора подръка*)

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Ха така. (*Евгения и докторът излизат*)

МАСЛАРСКИ. Ах, каква двойка, каква хубава двойка! (*На Масларска*) Е, сега ти какво мислиш да правиш?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Още днес ще ги венчeya и довечера заминават с влака във Варна.

МАСЛАРСКИ. Толкоз бързо!

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Ами ти как искаш? Да отлагам, да протакам? Не виждаш ли, че всички са отворили уста като ламя, да го глътнат? Ще ги венчeya и туйто. Да ми е мирна главата.

МАСЛАРСКИ. Но нали трябва да се поприготвим?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Всичко съм приготвила, всичко. *(Звъни.)* Ако ти спиш до девет часа, аз съм станала в четири. Що работа съм свършила. Най-напред отидох при поп Петра...

СЛУГИНЯТА *(влиза)*. Вий ли звъните, госпожа?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Донеси вързоп, вързоп, дето го снемем от файтона. В салона е. По-скоро! *(Слугинята излиза)* Отидох при поп Петра. „Отче — реках, — до дванайсет часа искам книжата за венчаването да са готови“. Той — хъка-мъка. „Не, реках, туй ще стане, не може.“

МАСЛАРСКИ. Браво бе, Дафинке! А той?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Съгласи се, какво ще прави.

СЛУГИНЯТА *(донася вързоп. Масларска го взема, слага го на масата и бързо започва да го развързва)*.

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(на слугинята)*. Върви да стъкнеш огъня в кухнята. Да има жар. Хайде.

СЛУГИНЯТА. Пражоли ли ще печем, госпожа?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Ума си ще печеш! Нека стане жар, ти казвам, аз знам какво ще правя. Хайде върви! *(Слугинята излиза)*

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Жар ще трябва за кандилницата на попа. *(Изважда две кутии с бонбони, поглежда ги и ги оставя на масата)* После ходих при кмета *(изважда няколко разноцветни копринени панделки)* да уредя отпуска на доктора. *(Изважда тюл за було, булчински цветя)* И той не искаше, но и той се съгласи. Не му казах какво ще правим, но го поканих да доде у дома с жена си. Ей сега ще додат. Те ще кумуват. *(Изважда две венчални свещи)*

МАСЛАРСКИ. А! Свещи! Че ти всичко си приготвила!

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Че ти как мислиш!

МАСЛАРСКИ. Браво бе, Дафинке. Значи, сватба, а?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Ами, ще ги оставя да грабнат доктора изпод носа ми. Да имат да вземат!

МАСЛАРСКИ. Три милиона и седемстотин хиляди! Туй са пари!

Г-ЖА МАСЛАРСКА. След обяд, като се научат, че всичко е свършено, ще си прехапят езиците. Ще познаят с кого имат работа.

МАСЛАРСКИ. Браво бе, Дафинке, bravo! Виж, аз да бях, тъй не можех го свърши.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Уф, за какво ли те бива тебе!

МАСЛАРСКИ. Как тъй?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Хайде, хайде. Работа имаме, какво ще се разправяме. Да отида да кажа на младите да се облекат и да се приготвят. Ей сега ще доде попът. *(Излиза, като взема със себе си тюла за було и други някои от покупките)*

МАСЛАРСКИ *(разхожда се с ръце в джобовете и си подсвирка; звъни, явява се слугинята)*. Слушай, Лазаринке, слез долу в маазата. Има там в кюшето, откъм прозореца, бутилки с вино, заровени в земята. Извади пет-шест бутилки. Старо вино е то. То е на толкоз години, на колкото години е Евгения. За сватбата ѝ съм го държал аз. Хайде върви...

СЛУГИНЯТА. Ма, господарю... таквозинка... ще жените ли г-ца Евгения?

МАСЛАРСКИ. Че не виждаш ли? Хайде върви!

СЛУГИНЯТА *(замисля се, после тръгва, но бърше очите си с престилката си)*

МАСЛАРСКИ. Я чакай! Ти какво... плачеш ли?

СЛУГИНЯТА. Мъ... мъ... мъчно ми е за г-цата...

МАСЛАРСКИ. Туйто! Глупачка! Госпожицата я женим за милионер, за милионер! Разбра ли! Върви за виното! *(Туря ръце в джобовете си, разхожда се и си подсвирна)*

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(влиза)*. Защо стоиш? Защо стоиш... да те пита човек. Толкоз работа има.

МАСЛАРСКИ. Какво да правя, Дафинке?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Довечера младите заминават. Аз от плана си ни йота не изменям, довечера в седем часа заминават. Ще им трябват пари.

МАСЛАРСКИ. Да, пари... но как...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Вземи напиши им един чек. Оттук те ще идат във Варна, от Варна в София, от София... в Италия може да отидат иди другаде. Млади са, нека походят. Ще им трябват пари.

МАСЛАРСКИ. Да, ще трябват пари.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. На първо време стигат им осемдесет хиляди лева. После ще видим. Машини им един чек за осемдесет хиляди.

МАСЛАРСКИ. Но зетят има пари.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Остави. Тях да не ги бутаме. Три милиона и седемстотин хиляди. Таз цифра е била щастлива за нас. Нека да не ги бутаме.

МАСЛАРСКИ. И аз тъй те кажа. Да не ги бутаме, да им дадем сега ние. *(Сяда и се готви да пише)* Я слушай! Защо да е за осемдесет хиляди? Дето са осемдесет, там са и сто. Да го направим за сто хиляди, а?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Добре, добре. Направи го за сто хиляди, само по-скоро. *(На слугинята, която влиза)* Какво има?

СЛУГИНЯТА. Г-жа, дохода две госпожици и един господин. И г-н Александър е с тях.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Покани ли ги в салона?

СЛУГИНЯТА. Там са, г-жа.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Добре, аз ще дода. Иди си ти. Я чакай! Кажи на Евгения, като се приготви, да пусне грамофона.

СЛУГИНЯТА *(излиза, като, щом се обърне, започва пак да трие очите си с престилката си)*.

МАСЛАРСКИ *(който в това време пише чека)*. Кой са тия гости?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Иванка и Маринка. Казах им да додат с Александра и Петра. Не са чужди, братовчеди са на Евгения. Шафери и шаферки. Най-послед дъщеря ни не е вдовица — ще я оженим, както прилича...

МАСЛАРСКИ. Ето и чекът е готов. Сто хиляди и словом — сто хиляди лева. Май много са, но няма що. *(Сгъва чека и го туря в джеба си; откъм салона грамофонът засвирва. Чува се смях. Масларски и Масларска се споглеждат и се усмихват)*

МАСЛАРСКИ. Почна се!

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Най-послед!... *(Сяда)* Ах, как съм уморена! Да легна, ще заспя като умряла. Сега, да доде кметът и попът, и да се свърши. *(Като вижда, че Кокичков влиза, скача и тръгва към него)* Бай Таско! Донесе ли книжата?

КОКИЧКОВ. А! Че то сватбата почнала. Музика! Танци!

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Донесе ли книжата?

КОКИЧКОВ. Донесъх ги, г-жа, донесъх ги. Аз нали казах, че ще свърша тая работа, свърших я. *(Бърка в джеба си)* На главата на пои Петра съм стоял. Ето ги. *(Подава ѝ книжата, Масларска отива настрана и разглежда книжата)* КОКИЧКОВ *(на Масларски)*. Е, г-н Масларски, сватба, а?

МАСЛАРСКИ. Да, бай Таско, сватба.

КОКИЧКОВ. Отбих се тук-там, питат ме какво ново има. Бе то, новото, аз го знам, ама рекъх хайде да не им казвам. Дадох дума на госпожата да не казвам. Никой нищо не знай. *(На Масларска)* Как са книжата, г-жа? Да няма грешка?

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(сгъва книжата)*. Няма, няма, бай Таско. Благодаря ти.

КОКИЧКОВ. Е, заслужих ли ризата?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Разбира се. Но попът де е?

КОКИЧКОВ. Отби се в къщи да си вземе едно-друго. Ей сега ще доде. Поп Петър е сигурен човек, той ще доде, ей сега ще доде.

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(на Масларски)*. Иди се пооблечи. Тури си новите дрехи. Хайде, че няма време. Ей сега ще доде попът и ще почваме...

МАСЛАРСКИ. Ей сега. Чакай да видя какво правят младите. *(Излиза)*

КОКИЧКОВ. Казвам на г-н Масларски: новото, казвам, беше на устата ми, ама хайде, рекъх, да мълча. Като ги слушах какво дрънкат, а-ха да кажа, ама рекъх — хайде...

Г-ЖА МАСЛАРСКА (*започва да нарежда покупките на една табла*). Какво приказват?

КОКИЧКОВ. Глупости. Смятат на доктора милионите, приказват за годежа на оная, на Христина. Едни казват, че било истина, други — че било на шега. Аз пък, като знам как е работата, а-ха да кажа, ама рекъх — хайде...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Те ще се научат, бай Таско, те ще се научат...

КОКИЧКОВ. Ще се научат и ще млъкнат. Знайте ли г-жа, от онзи ден насам четири годежа са се развалили в града.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Четири... защо?

КОКИЧКОВ. Момите не харесват годениците си. Богати искат, милионери искат.

Г-ЖА МАСЛАРСКА Ами! Като че милионерите ваят като дъжд.

КОКИЧКОВ. Връщат годениците си и тичат да се записват в дружество „Кавал“.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. То беше то! На тоя кавал се свърши песента!

КОКИЧКОВ. Туй ми беше и мене на устата, като ги слушах ония там... А, ето ги младите!

Масларски влиза, като държи подръка от едната си страна Евгения, а от другата Д-р Кондов. И тримата са облечени празнично.

МАСЛАРСКИ. Ето ни и тримата. Как ни намирате?

ЕВГЕНИЯ. Мамо, как съм? Добре ли ми стои?

Д-Р КОНДОВ. А аз, г-жо?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Не г-жо — мамо.

Д-Р КОНДОВ. Да, забравих. А аз, мамо?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Добре сте. Хубави сте. Хубави сте и двамата.

КОКИЧКОВ (*приближат се до доктора*). Докторе, честито! Слушай, оная работа за фабриката, думата си е дума нали?

Д-Р КОНДОВ. Да, г-н Кокичков. Само да не доде жълтата опасност.

Г-ЖА МАСЛАРСКА (*тревожно*). Каква опасност?

КОКИЧКОВ. Шегува се доктора. Нищо няма.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Докторе, едно цвете трябва да турите на петелката си, булчинско цвете, или една роза. Евгению, едно цвете да намериш, за доктора една роза.

ЕВГЕНИЯ. Ей сега ще отида да откъсам. И за мене...

Г-ЖА МАСЛАРСКА (*спира я*). Чакай! Ти тука стой, има кой да отиде. Слугинята ще откъса. А вий отидете отатък, не оставяйте гостите сами. Идете.

ЕВГЕНИЯ. Отиваме, отиваме.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Евгению, ти пак тичаш сама. Вземи си годеника подръка. Ха така! (*Евгения и докторът излизат; в салона грамофонът свири валс. Смехове.*)

КОКИЧКОВ. Младички! Хубавички!

МАСЛАРСКИ. Страшно се вълнувам! Като че ще влизам в сражение — нали съм военен. Не мога бъда спокоен. И право да си кажа, тук от няколко дни като че наистина водим сражения. Бе дружество основахме, бе реч държахме, бе не знам какво. Сражение след сражение, позиция след позиция...

КОКИЧКОВ. И все успявате, г-н Масларски.

МАСЛАРСКИ (*още по-разпалено*). Характерът ми е такъв, буен съм. Видя ли опасност, видя ли пречка, разпалвам се като барут. Де е неприятеля? Ето там. Добре, ха сега... хич не ми мига окото. Атакувам в центъра, после (*размахва двете си ръце*) загръщам двата фланга и...

Г-ЖА МАСЛАРСКА (*соннато*). Я стига! Тук работа ли що въртим, или те приказваме. (*На слугинята, която влиза*). Какво има?

СЛУГИНЯТА. Г-жа, едни хора там,... трупат се на портата... гледат. Питат за г-н доктора.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Какви хора? Кои са те?

СЛУГИНЯТА. Не знам ки... Питат за г-н доктора, Имали болни добичета, казват.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Болни добичета! Знам аз де ги боли!

СЛУГИНЯТА. Мина и оная... даскалицата, Христина. И тя пита за г-н доктора.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Тъй ли? А ти защо държиш портата отворена? Ще те убия!

СЛУГИНЯТА. Портата е заключена, г-жа!

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Да не отваряш, че те утрепвам. Слушай. Ще додат кмета и попа, само тях ще пуснеш и ще заключиш, чу ли? Хайде върви! Чакай! Като влезе кмета и попа, ще заключиш портата, а ключа ще донесеш на мене. Разбра ли? На мене ще донесеш ключа, тука. Хайде върви! (*На Масларски и Кокичков*) Виждате ли ги? Още обикалят. Зверове!

МАСЛАРСКИ. Нека си обикалят, какво има.

КОКИЧКОВ. Птичето си е в клетката.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Невъзпитани хора! Ужасии хора! (*Откъм салона се чуват гласове и смях. Грамофонът свири валс*)

КОКИЧКОВ. Танцуват!...

МАСЛАРСКИ. Млади. Ах, не съм спокоен. Танцува ми се и на мене. (Смехове) Я слушайте! Що отида и аз...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Почакай. Всички ще идем. *(Смехове откъм салона)*

ЕВГЕНИЯ *(втурва се тичешката)*. Ах, мамо, колко съм щастлива! Колко съм щастлива!... Дай да те целуна, мамичко! *(Целува г-жа Масларска)* И тебе, татенце... *(Целува го)* И тебе, г-н Кокичков. *(Целува го)*

КОКИЧКОВ. Младост! Младост!...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Стига, Евгению. Де остави годеника си?

ЕВГЕНИЯ. Там е.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Иди при него. Танцувай с него. Самичък да не го оставяш!

ЕВГЕНИЯ. Отивам! Отивам! *(Излиза тичешката)*

КОКИЧКОВ. Младост! Младост!

В салона грамофонът млъква. Гласовете утихват.

СЛУГИНЯТА *(влиза)*. Г-жа, кмета и попа додоха.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Де са?

СЛУГИНЯТА. В салона са.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Заключение ли портата?

СЛУГИНЯТА. Заключение, г-жа. На ви ключа.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Дай го! *(Взема ключа и го туря в чантата си)* Туй е най-сигурното.

МАСЛАРСКИ. Да, туй е най-сигурното.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Никой няма да влиза и никой няма да излиза. Да вървим вече! Бай Таско, вземи! *(Подава му подноса с покупките)*

МАСЛАРСКИ. Да вървим.

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(усмихната)*. Свърши се!

МАСЛАРСКИ. Свърши се!

Грамофонът започва валс. Масларски и Масларска се гледат усмихнати, поклащат глава в такта на валса, след туй започват да танцуват и, както танцуват — излизат към салона.

КОКИЧКОВ *(след тях)*. Е, тъй, тъй... Сватба е! *(Смехове и ръкопляскания откъм салона)*

Завеса

Четвърто действие

В трапезарията у Масларски. Г-жа Масларска и Масларски, и двамата с очила, седят до масата. Масларски пише, а г-жа Масларска вади от чантата си малки бележки, прочита ги и ги нарежда настрана.

МАСЛАРСКИ. Готово! Виж сега, Дафинке, как го направих. (*Чете*). Г-ца Евгения Н. Масларска и г-н д-р Христо Кондов, ветеринарен лекар, венчани. 28 май 1929 г., гр. еди-кой си...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Е, та... туй ли е то? Че какво ми разправяше ти, че си щял да го направиш е! не знам как си...

МАСЛАРСКИ. Но туй не е всичкото, Дафинке. Туй е тъй да се рече, официалната част, туй е обявлението. Друго, друго ще има и то е главното.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Ти все таквиз главни ги бълнуваш.

МАСЛАРСКИ. Вътре във вестника, в хрониката, на видно място ще има ето що: заглавие — венчани. После: научаваме се, че нашият политически приятел, г-н Никола Масларски, едър землевладелец, е венчал дъщери си, симпатичната г-ца Евгения с младия и многообещаващ ветеринарен лекар, г-н д-р Христо Кондов. Честито и пр. Ето какво ще има — и туй е главното...

Г-ЖА МАСЛАРСКА, Няма да го напечатат...

МАСЛАРСКИ. Аз пиша на редактора. Няма да го напечатат ли? Защо поддържам партия, кога не ще го напечатат? Ще го напечатат не, ами и хоро ще играят... (*Вън на улицата се чува свирка на автомобил. Масларска поглежда през прозореца*) Какъв е тоя автомобил? От отзарана току минава насам-натам. Един жълт автомобил. Такъв автомобил в нашия град няма.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Е, автомобил, като автомобил.

МАСЛАРСКИ (*разхожда се*). Ще го напечатат, Дафинке, ще го напечатат. И може обявлението никой не ще го прочете, ама туй в хрониката — всички ще го прочетат. Ще го прочетат и ще кажат, пустия Масларски, много му върви! Знайте ли кой е зет му? — Д-р Христо Кондов. Милионера ли? — Да, той. А! — ще рекат — тъй е то — пари при пари отиват. И дядото милионер, и зетят милионер.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Какви глупости приказваш! Отде пък знаеш, че тъй ще рекат?

МАСЛАРСКИ. Знам, Дафинке, знам. Знам си аз хората. Пък най-после не е лъжа, тъй си е — докторът е милионер. Ах, такъв зет би желал да има всеки! Ей туй се вика то — зет като мед...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Нека да не бях аз, че щеше да видиш ти.

МАСЛАРСКИ. Право е. Таз работа ти я свърши, Дафинке. И как и свърши? Величествено я свърши, чисто по кавалерийски я свърши. Мина над всички, като с ескадрон, претъпка ги, премаза ги, унищожи ги. И победи! Да, чисто по кавалерийски! Аз съм военен и разбирам от тия работи.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Ух, военен... Защо барем лъжеш хората! Околийски началник беше, не знаеш ли... Военен...

МАСЛАРСКИ. Е, да. Все пак съм носил военна униформа, сабя съм имал.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Я мълчи, мълчи... Що войни минаха, хората се биха, мряха, а ти през всичкото време си си стоял в къщи, защото си имал воденица.

МАСЛАРСКИ. Е, да, съгласно закона.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Не искам да се разправам сега. *(Подава му бележките)* Вземи да ги прекараш на сметката. *(Става)* Уж нямаше да харчим, а то що пари отидоха! Чек за сто хиляди лева на зетя, други пет хиляди — пак на него, да има пари, докато изтегли чека; десет хиляди на Евгения — да си има и тя свои пари. Парите хвърчат, хвърчат!...

МАСЛАРСКИ. Е, няма що, сватба е...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Че той нашият зет нийде не си бил плащал! На хазаите си, за квартирата, два месеца не си бил платил — аз платих. На шивача си не плащал, четири костюма аз платих. На гостилницата, дето се хранил, не платил. Тази сутрин рано-рано всички додоха, на всички платих. Човекът никъде не платил. И уж бил милионер!

МАСЛАРСКИ. Таквиз са те милионерите, Дафинке. Не че нямат, не че не искат да платят, ами ей тъй на — не искат да знаят. Нека се съберат, ще платят изведнъж. Милионерски обичаи, какво ще ги правиш. *(Чува се пак свирката на автомобила)* Ето го пак... Сега пък надолу... Току фучи насам-нататък. Какъв ще е тоя автомобил.

МАСЛАРСКА. Автомобил като автомобил.

МАСЛАРСКИ. Но жълт е.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Че какво, като е жълт?

КОКИЧКОВ *(още от вратата, весел)*. Честите, честито! Още веднъж честито! Честит зет, г-жа! Честит зет, г-н Масларски!

МАСЛАРСКИ. Благодаря, благодаря. Седни, бай Таско.

КОКИЧКОВ *(сяда)*. Ида насам и си мисля: каква стана тя, думам си, основахме дружеството „Кавал“ и ето ти сватба...

МАСЛАРСКИ. Да, бай Таско, сватба.

КОКИЧКОВ. Ама затъ името таквоз — кавал, значи, сватба.

МАСЛАРСКИ. Да, кавал значи сватба.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Ох, я мълчете! То когато ще стане, и без гайди и без кавали ще стане. Току приказвате за туй пусто дружество. Глупости!

МАСЛАРСКИ. Не е тъй, Дафинке, не е тъй. Дружеството „Кавал“ е гордост за нашето отечество... пардон, мене умът ми отиде пак във военните работи... дружеството е гордост за нашия малък провинциален град. Зет ни, доктора, е председател на дружеството, аз, дето се казва, съм бащата на туй дружество, аз го основах, нали, бай Таско?

КОКИЧКОВ. Тъй е, г-н Масларски.

МАСЛАРСКИ. Млади хора, какво да ги правя, нашата златна младеж, тъй да се рече. Трябва да се задоволят, утре ще потрябват. Да... може да потрябват...

СЛУГИНЯТА *(влиза)*. Господарю, двама човеци искат да додат.

МАСЛАРСКИ. Кой са те?

СЛУГИНЯТА. Не знам ки... двама души... с мустаки. *(Смее се)*

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Я да не се хилиш такава. *(На Масларски)* Кой ли ще са те?

МАСЛАРСКИ. Нещо по изборите трябва да е. Чакай, да ще отида да видя. Ще ги приема отвъди, аз пак ще дода. *(Излиза, слугинята след него)*

КОКИЧКОВ. Стана тя една, г-жа — как да кажа? — стана нещо като пианко: завъртя се колелото, голямата печалба се падна на една — на Евгения се падна де, тя взе голямата печалба, а другите останаха с празни ръце и гледат...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Какво ли приказват сега, какво ли приказват... Да е отнейде човек да ги чуе. Нека приказват, не искам да ги зная. Чунким те не се изпотрепах да канят доктора на гости, на разходка, да се подмилкват. Насила искаха да се годяват за него, като оная... Христина. Че докторът не е дете, мъж е! Ще си вземе оная, която иска...

КОКИЧКОВ. Тъй ами, че как... Докторът е умно момче... а! Докторът е добро момче, златно момче. Аз, г-жа, много се радвам. Не зная кой какво мисли, ама аз много се радвам. И да ви кажа ли, с доктора не сме акрани, ама тъй си уйдисахме и таквиз големи приятели станахме... много големи приятели... *(Поверително, ниско)* Ний с него ще започнем една работа, една голяма работа... Той ми обеща...

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(соннато)*. Каква работа? Какво ви е обещал?

КОКИЧКОВ *(объркано)*. Такова... не, не, нищо не ми е обещал. Нищо, г-жа, нищо не ми е обещал.

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(изглежда го недоверчиво)*. Доктора ни е вече като син и нищо не може да обещава, без да ни пита. Какво ви е обещал?

КОКИЧКОВ. Нищо, г-жа, нищо. Аз само тъй казах. Какво ще ми обещае, нищо не ми е обещал. Ще ми донесе нещо, като се върне. „Аз, кай, бай Таско, ще ти донеса нещо, като си дода, един подарък... едно хубаво цигаре, кай, ще ти донеса.“ Туй ми обеща. Какво друго ще ми обещае?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Не може то тъй. Че ако той има пари, на хората ли ще трябва да ги раздаде! Парите се харчат лесно, но мъчно се печелят. Доктора, ако мисли да прави нещо, ще каже на нас.

КОКИЧКОВ. Нищо няма, г-жа, нищо не ми е обещал. Едно цигаре ще ми донесе, туйто. Дребна работа.

МАСЛАРСКИ *(влиза радостно)*. Тръгна тя, тръгна!

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Кой бяха тез хора?

МАСЛАРСКИ. Депутация, Дафинке, депутация. Депутати я от граждани. Дошли хората да ми кажат, че ще гласуват за мене. И то тъкмо ония, които вървяха с Бубев. Сами идат. Кротички, като агънца, сами идат и казват: „Ще гласуваме за вас, г-н Масларски!...“ — Добре, гълъбчета. Ама какво ли си рекаха: „Масларски милионер, зет му милионер, къде ще излезем наглава? Я по-добре да я ударим на молба, докато е време...“

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Глупости приказваш и ти. Не искам да ми дохождат в къщи. Кой знай каква кал са ми навлекли. МАСЛАРСКИ, Нищо, Дафинке, нищо. Народ е туй. Народът може и малко кал да довлече. Народът сила, народът... глас народен, глас божи... *(Гордо)* Сега ще видят те какво нещо е кмет! Имало ли е досега кмет? — Не! Направили ли са нещо тя кметове? — Не! Всичката им работа досега е била, като падне някой кмет, да махнат фенеря отпред къщата му и да го турят пред къщата на новия. Туй е то. Или пък проверка ще ми правят ноще на пожарната команда. Не туй, не! Тук реформи трябва. Улици, преди всичко, прав като конец, като погледнеш от единия край, да се вижда чак до другия... Ето какво трябва.

КОКИЧКОВ. И чешми, и канализация...

МАСЛАРСКИ. То е лесно. То може и по-късно, то не се вижда. Главното — улици, прави улици. Като доде някой чужденец и погледне, да каже „браво“! И аз ще го направя! Аз съм военен и не ми мига окото. Ще разсека тоз град като със сабя: хърт насам, хърт нататък!...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Я мълчи! Ще сечеш... тъй се сечало... И бедни хора има, по една къщичка имат и ти мислиш да я събориш ли...

МАСЛАРСКИ. Жертви трябва, Дафинке, какво да правим. *(Чува се свирката на автомобил)* Пак минава! Бай Таско, един автомобил току минава, един жълт автомобил, какъв е той?

КОКИЧКОВ. Видях го и аз. Не знам. От отзарана го гледам сал току хода ту в общината, ту в банката. Един млад човек е в него. Казват, че бил милионер.

МАСЛАРСКИ. Милионер? И таз хубава... *(Смее се)*

КОКИЧКОВ. Тъй казват.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Те пък милионерите да не никнат като гъби!

МАСЛАРСКИ. Милионер... Никакъв милионер не е той. Един милионер имаше и ний го взехме. Свърши се то.

Отвън по стълбата се чува смехът на Фъргова.

КОКИЧКОВ. Г-жа Фъргова,... познавам я по гласа.

Г-жа Фъргова и Фъргов влизат и поздравяват с „честит“ зет г-жа Масларска и Масларски.

МАСЛАРСКИ. Минете, г-н Фъргов, седнете тук при мене.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Знайте ли защо се смеем? Казвам на Михали: късно идем, изяли са бонбоните! *(Смее се)*

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Има още, има. Има и за вас.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Г-жа, вий не ни казахте, ама аз се научих. Едно птиченце ми каза. *(Смее се)* Едно птиченце кацна на рамото ми и ми каза. *(Смее се)* Не, г-жа, да ви кажа ли, сънувах един сън, ама как се сбъдна, да видите как се сбъдна.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Сън ли? Какъв сън?

Г-ЖА ФЪРГОВА. Сънувах г-ца Евгения. Гледам я, излиза от вас, тича, тича, смее се, а насреща иде доктора, и той се смее и държи една го-о-ляма китка божур. И го даде на Евгения. На сутринта казвам на Михаила: Михаиле, сватба ще има! *(Смее се)* Нали, Михаиле, нали ти казах?

ФЪРГОВ. Да, каза ми. *(Гледа си часовника)*

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Какъв сън, наистина...

МАСЛАРСКИ. Сънища! Аз не вярвам на сънища. Сънищата нищо не казват. Глупости!

Г-ЖА ФЪРГОВА. Не, г-н Масларски, казват, казват. В събота срещу неделя всички сънища казват. *(На г-жа Масларска)* Е, сватбата я свършихте, нали? Да знайте, г-жа, колко се зарадвах като се научих. Слушам ги, приказва туй-онуй. Я мълчете — викам, — ний имаме ли в града друга госпожица като Евгения? Оная ли ще се меря с нея, Христина? Ах, г-жа, как се ядосах, като се научих, дето говорила, че уж се била годила за доктора!

Г-ЖА МАСЛАРСКА. То не е вярно. То не е било никога.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Знам, знам. Тя сама разправя, хвали се. Кой ли пък ѝ вярва? Вещицата, бива я само за таквиз на поразии. Пораза да я поразии! *(Смее се)* И знайте ли, г-жа, какво казвала: „Аз бях годена, рекла, за доктора, но г-жа Масларска ми го отне“...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Таз Христина! Да не ме струва, да не ме струва, че ще я срещна, та нищо и никакво ще я направя! Отнела съм ѝ била доктора! Че аз мога ли да заповядвам на чуждия син? Аз на дъщеря си не мога да заповядвам, че на него ли? Хич не съм се и намесила дори. Какво им казах аз — обичате ли се, рекох? — обичаме се. Добре. Щом се обичате, ето ви попа — венчавайте се. Туй е то всичкото.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Белким не знам, г-жа! Тъй е. Ама таз Христина... Я да я оставим таз Христина. Много има да се разхожда тя с тоз, с онзи в градината по мрачевата. Мрачевите да я завлекат! *(Смее се. На Масларски)* Г-н Масларски, у вас има радост.

МАСЛАРСКИ. Защо? Каква радост?

Г-ЖА ФЪРГОВА. Ще ви изберат за кмет.

МАСЛАРСКИ. Отде знайте? Да не сте сънували някой сън?

Г-ЖА ФЪРГОВА. Едно птиченце ми каза. *(Смее се)* Как да не знам? Нали срещу нас е кръчмата на Янаки Гагаузина — и не знам пък защо са и турили туй ваджишко име „Китай“ — що мъже се събират там, пият, викат. И чувам ги как си приказват: „Масларски ще изберем. Масларски ще бъде кмет“...

МАСЛАРСКИ. Е да... народът е разположен... народът иска...

КОКИЧКОВ. Искат, искат. Всички искат.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Нека пък да изберат един умен човек. Казвам на Михаила: ще отидеш, казвам, и ще си пуснеш гласа за г-н Масларски, чуваш ли? Да не пуснеш за друго, че не те прибирам в къщи! *(Смее се)* Нали тъй, Михаиле?

ФЪРГОВ. Да... разбира се. *(Гледа часовника си)*

КОКИЧКОВ. Всички ще гласуваме за г-н Масларски.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Всички, всички!

МАСЛАРСКИ. Е, е... то избора вече сигурен...

СЛУГИНЯТА *(влиза)*. Господарю, телеграма...

МАСЛАРСКИ. Телеграма ли? Дай я сам тук! *(Отваря телеграмата.)* От младите. Дафинке, телеграма от нашите, от младоженците. *(Чете)* „Приветствия от морето. Щастливи сме. Хиляди целувки. Евгения. Христо.“

Г-ЖА ФЪРГОВА. Как да не ще са щастливи! Къде ли стоят сега там, във Варна, едни до други, и си гледкат... оная месечина, онуй море... ах! *(Смее се)* Първа телеграма ли получавате, г-жа?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Как първа — всеки два часа получаваме телеграма.

МАСЛАРСКИ. И все по хиляди целувки.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Е, богати хора, и целувките им много. *(Смее се)* Ами де ще отидат, г-жа?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Ще отидат в София. Оттам ще идат в странство. Може да отидат в Италия.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Милионери нали са, може и на месечината да отидат. Знайте ли, че дошел още един милионер?

МАСЛАРСКИ. Тоя, с жълтия автомобил ли?

Г-ЖА ФЪРГОВА. Той, той. Видяхме го ей сега.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Защо вярвате, г-жа, може ли? Че го милионерите от кило просо повече станаха...

Г-ЖА ФЪРГОВА. Нека, г-жа, нека. Нека да са много. И ний да си вземем по един.

МАСЛАРСКИ. Видяхте ли го, казвате? Де го видяхте?

Г-ЖА ФЪРГОВА. На сладкарницата. На една маса седяха с Бубев.

МАСЛАРСКИ. С Бубев! Е, разбрах сега, разбрах какъв милионер ще е той. Не е милионер. Някой партизанин ще е, изпратен около изборите. Слушай, бай Таско, ние трябва да разберем тая работа, иди да видиш. Тез хора може да ни побъркат нещо, може и пари да пуснат. Я иди да видиш...

КОКИЧКОВ *(става)*. Отивам. Ей сега ще разбере всичко. Ще разбере и ще дода да кажа. Да го видим този милионер що за птица е. *(Излиза)*

МАСЛАРСКИ. Милионер ли? Никакъв милионер не е. Агент-провокатор. Сегашните хора тъй са — няма пукната пара в джеба си, ама ще се качи на автомобил, ще се напери, като че е княз. А ний и чифлик имаме, и земя имаме, а пък си ходим по старому — с файтон и със звънци... Милионер ли? Ще видите, че никакъв милионер не е... Знам аз...

Влизат Фанка, Чунчев и Любенов, поздравяват с честит зет г-жа Масларска и Масларски и сядат.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Е, Фанке, кога ще поздравим и тебе? Само се водите с Чунчев, а нито годеж, нито сватба.

ФАНКА. И то ще бъде, г-жа Фъргова.

МАСЛАРСКИ. Ще бъде, ще бъде. Аз ви казвам, че ще бъде, нали, г-це Фанке? Ожени ли се председателя на дружеството „Кавал“, всички подир него ще се оженят, всички до един. Тъй беше едно време с дружеството „Френска реч“ — изжениха се членовете и дружеството се разтури. *(Смее се)*

Г-ЖА ФЪРГОВА. Тогаз и г-н. Любенов е на реда. Какво ще кажете, г-н Любенов?

ЛЮБЕНОВ *(разрошва косите си, смутен)*. Аз ли? Какво да кажа... не знам какво да кажа...

Г-ЖА ФЪРГОВА. Много е срамежлив г-н Любенов.

МАСЛАРСКИ. И на г-н Любенов ще намерим една булка. Гледайте си работата — тръгна тя, всички ще се оженят...

Г-ЖА ФЪРГОВА. Само Христина няма да се ожени. Тя ще чака някой милионер.

ФАНКА. Знайте ли какво? Сега, като идехме, видяхме на сладкарницата Христина с Бубев и е оня, с жълтия автомобил.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Кой е тоя човек ма, Фанке?

ФАНКА. Милионер бил.

МАСЛАРСКИ. Хайдее!... Пак милионер...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Я се оставете! Сега, който доде, все е милионер. С кого беше, казваш, Фанке?

ФАНКА. С Христина и с Бубев. И таз Христина, как съм я намразила! Вчера искала да се трови, а сега като се смее — примира от смях...

Г-ЖА ФЪРГОВА. Под бяло да се засмее. *(Смее се)* Я я остави ти нея, Христина, ний си я знаем нея ами оня, оня, другия, какъв е той женен ли е, Фанке?

ФАНКА, Ерген бил, г-жа Фъргова.

Г-ЖА ФЪРГОВА. Ерген? Е, тъй... като какъв е... видя ли го хубаво?

ФАНКА. Видях го — красив, елегантен, с роза тук, на петелката, И важен, важен, личи си, че е милионер.

МАСЛАРСКИ. Милионер... какво ми разправяте вие... милионер! Аз ви казвам, че тоя човек я има сто лева в джеба си, я не. Милионер... знай ги аз таквиз милионери...

ЧУНЧЕВ. Не, г-н Масларски, вярно е — много богат човек бил. Той дохожда в банката, приказва с директора. Дохожда няколко пъти, влиза, излиза, но какво прави, не знам. Вярно е, милионер бил. Автомобилът е негов собствен.

МАСЛАРСКИ. Не вярвам аз. Никакъв милионер не е той.

Г-ЖА ФЪРГОВА. И аз тъй ще кажа. Отде-на къде пък ще е милионер? *(Става)* Приказки...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Но къде, г-жа Фъргова?

Г-ЖА ФЪРГОВА. Ще си ходим. Не виждате ли — моя мъж сал току гледа часовника си — пустия му обичай е такъв. Ще си ходим, ще се приберем. Нам не ни трябват милионери, ний сме сиромаси хора. *(Смее се)* Довиждане, г-жа! *(На всички)* Довиждане!

ФЪРГОВ. Довиждане. *(Излизат)*

ФАНКА. Тъй казва Фъргова, ама сега ще отиде да вземе Мичето и ще я заведе на сладкарницата. Тя мисли, че щом милионерът види дъщеря ѝ, и ще я вземе...

МАСЛАРСКИ. Ще я качи на автомобила си и ще я занесе, а? Барем да е милионер...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Я оставете тоз милионер. Взе да ми става лошо пече...

МАСЛАРСКИ. Наистина, стига...

ЧУНЧЕВ. Г-н Масларски ами... вашия зет, доктора си изтеглил парите от банката.

МАСЛАРСКИ. Кои пари?

ЧУНЧЕВ. Милионите. Трите милиона и седемстотин хиляди лева. Изтеглил ги.

МАСЛАРСКИ *(учуден)*. Не е вярно.

ЧУНЧЕВ. Не, г-н Масларски, изтеглил ги. Самичък нашият касиер ми каза: „Чунчев, казва, олекна ми касата. Милионерът си изтегли милионите“...

МАСЛАРСКИ. Туй не е вярно. Туй не може да бъде. Дафинке, чуваш ли?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. И за туй ли взеха да приказват?

МАСЛАРСКИ. Аз не зная таквот нещо. Ако доктора си е изтеглил парите, ний няма ли да знаем? И как ще ги изтегли — той, докато беше тука, от къщи не е излизал. Ще ги изтегли... И туй не са сто-двеста лева, милиони са... И туй е лъжа, и туй е лъжа.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Виж ги пък сега какво взеха да приказват. Че който има пари в банката, той ще им бере грижата, ако ще — ще ги изтегли, ако не иде — няма да ги изтегли. Я оставете, оставете, яд ме е да слушам таквиз приказки. Приказвайте за друго...

МАСЛАРСКИ. Наистина, да приказваме за друго... за друго... А! Г-н Любенов! Вижте какво... вие не трябва да оставяте дружеството „Кавал“. То е гордост на нашето... на нашия град. Макар че председателя, доктора де, го няма, но вие трябва да продължавате. Продължавайте, продължавайте, аз очаквам много от вас. Български песни трябва, само български песни...

ЛЮБЕНОВ. Да, ще започнем. В събота имаме репетиция.

ФАНКА. Почваме, почваме. Когато доктора се върне, с песни ще го посрещнем. Нали е наш председател...

МАСЛАРСКИ. Разбира се, разбира се.

ФАНКА (*на г-жа Масларска*), Но аз съм много сърдита, г-жа. Да не ми кажете, да не ме поканите на сватбата!

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Много набързо стана, Фанке, Пък и сегашните сватби, нали ги знаеш? Няма защо да се сърдиш, когато си доде Евгения и зетя, ще ви поканим, ще се съберем. Къде ставате? Че стоите де!

ФАНКА. Ще си ходим. Чунчев, да вървим. Ще идем към сладкарницата. Аз ви казвам, че Фъргова е вече там с Мичето. Ще идем да видим милионера.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Ах, пак тоя милионер ли?

МАСЛАРСКИ. Милионер... никакъв милионер не е топ!

ФАНКА. Е, какъвто е... да го видим. Довиждане!

ЧУНЧЕВ и ЛЮБЕНОВ. Довиждане! (*Излизат*)

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Какво става? Не разбирам... Все за тоя милионер приказват...

МАСЛАРСКИ. Я ги остави!

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Ти трябва да излезеш да видиш. И какво разправя тоя Чунчев, че зетя си бил изтеглил парите?

МАСЛАРСКИ. Глупости, Дафинке, глупости. Изтеглил ги бил. Парите са си там, в банката. Там си са те в сандъчето, наредени са ония ми ти банкноти, като скумрии... А тоя с жълтия автомобил — милионер ли? Никакъв милионер не е. Ето го бай Таско. (*Кокичков влиза*) Е, бай Таско, какво научи? Кажи какво има.

КОКИЧКОВ (*угрижен*). Нищо не можах да науча.

МАСЛАРСКИ. Как тъй не можа? Нали ходи там?

КОКИЧКОВ. Ходих, но няма как. То на сладкарницата хора, хора — яйце да хвърлиш, няма де да падне. Който има дъщеря, там я довел. Всички госпожици, дето се записаха за дружеството „Касал“, там са. И все милионера гледат.

МАСЛАРСКИ. Милионер... А той какво прави?

КОКИЧКОВ. Приказва с Христина и с Бубен. Христина се смее. Като ме видя, още повече взе да се смее.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Безсрамница!

МАСЛАРСКИ. Нека се смее, нека се смее. Какво има, като се смее, нека се смее. Ти, бай Таско, какво ми се виждаш малко отчаян. Мислиш, че що ни развалят избора ли? Нищо не могат направи; Мислиш, че ще пръснат пари ли? Отде ще ги земат? Раздрънкват там по някои гологан в джеба си. А ний — лъжа не е — с милиони си играем... Гледай си ти работата...

СЛУГИНЯТА. Господарю...

МАСЛАРСКИ. Пак телеграма ли?

СЛУГИНЯТА. Не, писмо. Пощаджията го донесе.

МАСЛАРСКИ. Дай го сам! Дай го тука! (*Поглежда, адреса*) От доктора е... Дафинке, писмо от зетя...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. От зетя ли? Толкоз скоро.

МАСЛАРСКИ (*сяда*). Какво ми разправяте вие мене — милионер!... Никакъв милионер не е оня. Милионер е ей тоя, дето ни пише. (*Чука с ръка по плика*) Той е милионер! (*Разтваря писмото*) Чакай да видим какво пише нашия обичен зет... зет, зет, като мед... Нали, бай Таско, права е приказката — зет като мед! (*Готви се да чете*) Чакай сега да видим какво пише... Дафинке, нали бива да го прочета на глас, бай Таско е наш...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Чети, чети!

МАСЛАРСКИ (*чете*). „Обични ми мамо и тате!“ (*На другите*) Ето... възпитан човек!... (*Чете*) „Позволявам си да ви нарека тъй, макар че с тия редове ще ви причиня неприятност“... (*На другите*) Неприятност?... Каква неприятност?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Я чети, чети!...

МАСЛАРСКИ (*чете*). „Вярвам да сте научили вече истината, но длъжен съм и аз да ви я кажа: милионите...“ (*На другите*) Ето пак за милионите!... Видяхте ли кой е милионерът?

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Ех и ти! Чети, че после приказвай!

МАСЛАРСКИ (*чете*). „Милионите, които бяха в банката, не са... а!... не са мои...“ (*Гледа учудено, плахо*)

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Как, как? Какво четеш ти! Ти не знаеш да четеш!

МАСЛАРСКИ. Не, Дафинке, тъй е. Ето *(чете)* „милионите, които бяха в банката, не са... мои“.

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(гледа го за миг, буйно)*. Чети по-нататък! *(Навежда се над него)*

МАСЛАРСКИ *(с променен глас, чете)*. „Те са на друг един човек, мой съименник, с когото, освен името, нямам нищо общо. *(Прехваща устни и поклаща глави; чете)* Мълвата, че милионите са мои, беше една шега и ако аз имам вина, тя е таз, че премълчах истината...“ *(На другите)* А! Тъй ли...

Г-ЖА МАСЛАРСКА *(гневно)*. Чети!

МАСЛАРСКИ *(чете)*. „И допуснах да се приеме и повярва тая мълва и от вас. Направих това, защото виждах, че вашето упорство изчезва и нашия брак с Евгения става възможен. Ако това е измама, едничкото и изкупление е нашата голяма обич с Евгения. Занапред аз ще направя всичко, за да спечеля вашето доверие и да заслужи вашата прошка.“

Г-жа Масларска и Масларски се гледат учудени. Кокичков унесено гледа пред себе си.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Туй не може да бъде! Туй е лъжа! Туй писмо не е от доктора! Скъсай го! Скъсай го туй писмо... То не е от доктора... *(Иска да грабне писмото)*

МАСЛАРСКИ *(завардва писмото)*. Не, Дафинке, от него е.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Не може да бъде! Туй не е вярно! Не е истина! Не, не, не! Не е истина! *(Сяда)*

КОКИЧКОВ. Истина е, г-жа. Същото чух и аз в града.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Каак? И ти ли? Какво си чул?

КОКИЧКОВ. Че милионите не били на доктора, а на тоя, с жълтия автомобил. И той се казва д-р Христо Кондов, но е друг. Купил си чифлик тук в едно село. Изтеглил милионите от банката и платил чифлика.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Значи... Нашият зет нямал пари...

КОКИЧКОВ. Да, г-жа.

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Не е вярно! Мълчете! *(Сяда)* Не, тъй трябва да е... Ах, как ме изигра разбойника, как ме изигра! Изгори ми момичето, изгори го... Ами сега!... ами сега?...

МАСЛАРСКИ. Дафинке...

Г-ЖА МАСЛАРСКА. Трябва да ги върнем. Телеграфирай да се върнат. Още сега телеграфирай... Ах, как ме измами този разбойник... *(Закрива лице)*

МАСЛАРСКИ. Дафинке... Най-после, няма нищо... докторът е добър... Евгения го обича...

Г-ЖА МАСЛАРСКА (*скача*). Мълчи! Мълчи! (*Със свити юмруци*) Ти си виновен! Ти! Ти! Ти! (*Масларски отстъпя назад гърбом. Масларска изведнъж се спира замислена, като на себе си*) Аз ще замина за Варна. (*На Масларски, гневно*) Заминавам за Варна, чуваш ли? Таз работа аз няма да я оставя тъй, не, не, не! (*Тръгва да излезе и се обръща*) При владиката ще отида, при министрите ще отида, при господата ще отида, тъй няма да го оставя!

МАСЛАРСКИ (*след нея*). Дафинке...

Г-ЖА МАСЛАРСКА (*от вътрешната стая*). Не, не, не, заминавам. (*Масларски гледа след нея объркан и замислен*)

КОКИЧКОВ (*е въздишка*). Ах! Отиде ми фабриката!

Завеса

Край